373
G-63

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

ՅՈՒԼԻՍԻ 14-ից 1906 Թ. Ց 1-Ն ՍԵՊՏ. 1908 Թ.

ԹԻՖԼԻՍ
ԷԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆԻ, ՊՕԼԻՑ. 7.
1908

373
G-63
Այ
32501

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

ՅՈՒԼԻՍԻ 14-ից 1906 Թ. Յ 1-Ն ՍԵՊՏ. 1908 Թ.

ԹԻՖԼԻՍ
ԷԼԵՔՏՐԱՇԱՐԺ ՏՊ. Օ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆՑԻ ՊՕԼԻՑ. 7.
1908

11 JUL 2013

51. 824

ԵՐԿԱՄԵԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ

(1906 թ. յուլիսի 12-ից մինչեւ 1908 թ. սեպտեմբեր)

I. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԱՍ.

1906 թուի յուլիսի 12-ից ստանձնելով իր պաշտօնը, Հոգաբարձութիւնս իր գլխաւոր ուշադրութիւնը դարձրել է դպրոցի նիւթական վիճակի բարեկարգութեան վրա, որից կախուած է և ուսումնականը:

Անցեալի մի քանի հանգամանքներ, (կալուածների գրաւում, ժողովրդական յուզումներ և այլն)—իրենց հետքերն էին թողել դպրոցի կացութեան վրայ, նուազեցնելով նրա եկամուտները:

Երկու խոշոր կալուածքները (Ռուսկաեայ փողոցի վրայի 20 կրպակները և դպրոցի հին շէնքի կրպակները նոյն փողոցի վրայ)—աւերակ էին դարձած մէկը հրդեհի, իսկ միւսը ամբակոծութեան պատճառով, ուստի դպրոցը զրկուած էր տարեկան 19,726 ռուբլու եկամուտից:

Միւս շինութիւններից մի քանիսը, ինչպէս օրինակ Փիրոյեանի տունը, 21 կրպակները Ռուսկայեա փողոցի վրայ և այլն, խարխուլութեան էին մատնուած և չէին բերում ցանկալի եկամուտը:

Դպրոցապատկան տոկոսաբեր տոմսերից Հոգաբարձութիւնս գտաւ փոխանակ 191345 ռ. 53 կոպէկից 116845 ռ. 53 կ., որովհետև 74500 ռ. տոմսեր գրաւ էին դրած:

Ըստ հաշւի դպրոցը առ 12-ն յուլիսի պէտք է ունե-

նար կանխիկ գումար 41472 ռ. 28 կոպ., բայց գանձարանում կար միայն 6472 ռ. 28 կոպ.։ Մնացած 35000 ռուբլու փոխարէն կար մի պարտատոմս, ստորագրած մի քանի մարդկանց կողմից և որի մէջ յիշուած էր, որ այդ գումարը վերցնում են Ղազախի հասարակութեանը օգնելու համար։

Դպրոցը թէև ունէր 15 դասարան 672 աշակերտներով, բայց և այնպէս չէր կարողանամ բաւարարութիւն տալ ժողովրդի կրթութեան ծարաւին։

Այդպիսի պարագաներում սկսելով իր պաշտօնավարութիւնը, Հոգաբարձութիւնս երկու տարուայ ընթացքում արել է հետևեալը.

1) *Շինութիւններ։* Վերջացրել է Ռուսկայեա փողոցի 20 կրպակների շինութիւնը, որ սկսուած էր Հոգաբարձութեան հին կազմի օրով, ծախսելով դրա վրա 42144 ռ. 70 կոպ.։

Վերաշինել է ռմբակոծուած կրպակները, ծախսելով 23,634 ռ. 85 կոպ.։

Դպրոցապատկան դատարկ գետինը դարձրել է շուկայ փայտաշէն խանութներով, ծախսելով դրա համար 6716 ռ. 49 կոպ.։

2) *Նուէրներ և կտակներ։* Երկու տարուայ ընթացքում դպրոցի անունով ստացուած են հետևեալ նուիրաբերութիւնները.—

ա) Տիկին Նադիրեանը նուիրել է 4 դեսեատին հողաբաժին, Զուղուրեթի թաղամասի մօտ։

բ) Ս. Քոչարեանը կտակել է մի տուն—(Պեսկի թաղամասում) մօտ 15,000 ռ. արժողութեամբ։

գ) Տիկին Նադիրեանը կտակել է իր ունեցուածքի 30 % գործադրելու յատկապէս նշանակած նպատակների համար Ներսիսեան դպրոցի Հոգաբարձութեան ձեռքով։

դ) Գ. Վանցեանը կտակել է իր հեղինակութիւնների իրաւունքը։

ե) Շուշեցի Միքայէլ Ղուկասեանը կտակել է իւր կարողութեան մի հարիւր քսան երրորդ մասը։

զ) Դպրոցը ստացել է մի փակ ծրար պ. Վասիլ Աւագեան Դաւթեանից, որը կբացւի միայն նրա մահից յետոյ։

է) Հոգաբարձութիւնս դպրոցի իրական սեփականութիւնը դարձրեց Յակովբեանի երկու տները, որ կտակուած էին 1902 թուականին։

3) *Գնած կալուածքներ։* Ցանկանալով դպրոցի դատարկ գետինը դարձնել շուկայ և նիւթական միջոցներ ձեռք բերելուց յետոյ կառուցանել նրա շուրջը մի քանի յարկանի նոր շինութիւն՝ պասաժ, Հոգաբարձութիւնս գնել է այդ գետնին կից գտնուող մի տուն՝ Մերաբեանների սեփականութիւն (5100 ռ.)։

Բացի դրանից գնել է տիկին Նադիրեանից 16 դեսեատին հող (10,000 ռ.), որպէս զի դպրոցի նորակառոյց շէնքի շուրջը հնար լինի ստեղծել յարմարաւոր բնակութիւններ, ինչպէս նաև գիւղատնտեսական նպատակների ծառայող այգի, պարտէզ և այլն։

Հողը արդէն բաժանած է տնատեղերի յարմար բաժինների համապատասխան փողոցներով, որոնց մակարդակը արդէն պատրաստ է և քաղաքային վարչութեան կողմից հաստատած։

Եթէ այդ հողաբաժինները վաճառքի հանուեն ներկայ շուկայի գներով, կարելի է ստանալ 50,000 ռ.։

Սակայն դպրոցի նոր շէնքը շինելուց և նրա ճանապարհը յարմարեցնելուց յետոյ, հողաբաժինների գները կարող են մեծ չափերով բարձրանալ։

4) *Նոր շէնք դպրոցի համար։* Ի նկատի ունենալով, որ դպրոցի ներկայ շէնքը չափազանց խարխուլ վիճակի է հասել և չէ համապատասխանում մանկավարժական առողջապահական պահանջներին, Հոգաբարձութիւնս իր պաշ-

տոնավարութեան հէնց առաջին օրից ամեն ջանք գործադրել է, որպէս զի հնարաւոր դարձնէ նոր շէնքի կառուցումը։

Այդ նպատակով աջողեցնելով հարկաւոր հողաբաժնի ձեռք բերելը, հոգաբարձութիւնս յատուկ պատգամաւորութիւն է ուղարկել Պետերբուրգ (հոգաբարձութեանս Սրբազան նախագահը և դպրոցիս վերատեսուչը) մեծապատիւ պ. Ա. Մանթաշեանի մօտ, որը և սիրալիր պատրաստակամութեամբ յանձն է առել դպրոցի շէնքի բոլոր ծախսերը։

Դրանից յետոյ Հոգաբարձութիւնս մի շարք ժողովներ գումարելով, մասնագէտների հետ խորհրդակցել է ապագայ շէնքի վերաբերմամբ։ Արդէն յայտարարուած է կոնկուրսի յատակագիծը պատրաստելու համար։

Դրա հետ միասին Հոգաբարձութիւնս ուշք է դարձրել, որպէս զի նոր շէնքը ունենայ երթևեկութեան բոլոր յարմարութիւնները, ուստի և անհրաժեշտ է համարել մի յատուկ կամուրջ ու ճանապարհ շինել, որպէս զի դրանով ուսուցիչներին ու աշակերտներին դիւրութիւններ տալով հանդերձ՝ բարձրացնէ նաև դպրոցական հողերի արժէքը։

Այդ շինութեան համար անհրաժեշտ ծախքն էլ յանձն է առել դպրոցիս բարերար պ. Ա. Մանթաշեանը։

Արդէն ձեռնարկուած է յատակագծի մշակումը։

Այդպիսով հնարաւոր է դառնում առաջիկայ 1909 թուին սկսել թէ դպրոցի և թէ նրա ճանապարհի կառուցումը։

5) *Դպրոցի բաժանմունքները։* Աչքի առաջ ունենալով, որ ա) մանկավարժական ժողովը ինչպէս նաև թեմական ժողովը ցանկալի էին համարել դպրոցի ստորին դասարանները զատել բարձր դասարաններից։

բ) Աշակերտների մի մասը ապրում է մայր դպրոցի շէնքից հեռու Հաւլաբարում և այլ թաղերում։

գ) Տեղի սղութեան պատճառով անհնարին կլինէր նոր աշակերտների ընդունելութիւն, որով հարիւրաւոր երեխաներ կարող էին նոյն իսկ տարրական կրթութիւնից զրկուած մնալ։

Ահա այդ բոլոր հանգամանքներն աչքի առաջ ունենալով, հոգաբարձութիւնս անհրաժեշտ է համարել դպրոցի բարձր դասարաններից բաժանել ստորին դասարանները և նրանց հետ զուգընթացներ բաց անելով, հիմնել Հաւլաբարում և Սօլօլակում առանձին բաժանմունքներ՝ ծխական դպրոցների դասընթացով, մանաւանդ որ այդ փոփոխութիւնից աւելացած ծախսը մեծ չէր։

Այդպիսով հնարաւոր եղաւ ունենալ ընդամենը 15 դասարանի փոխարէն 25. իսկ աշակերտների թիւը հասցնել նախկին 672-ից մինչ 1071—1906/7 թ. ուսումնական տարեշրջանում և 880 ի—1907/8 տարեշրջանում։

Բաց անելով բաժանմունքները և միևնոյն ժամանակ որոշած լինելով տարէցտարի փակել նախապատրաստական դասարանները միմիանց յետևից մինչև II դասարան, հոգաբարձութիւնս հաւատացած էր, որ ժամանակի ընթացքում քաղաքիս ծխական դպրոցները կընդարձակուեն և հնարաւորութիւն կունենան բաւարարութիւն տալու տարրական կրթութեան պահանջին թողնելով որ Ներսիսեան դպրոցը մնայ լոկ միջնակարգ դպրոց՝ ամբողջ թեմի համար։

6) *Մանկավարժական դասարան։* Թեմական ժողովի որոշման համաձայն, հոգաբարձութիւնս բաց արեց մի լրացուցիչ մասնագիտական դասարան, որտեղ պէտք է պատրաստուէին ուսուցչացուներ։

7) *Ծրագրի փոփոխութիւն։* Հիմնուելով թեմական ժողովի տուած յանձնարարութեան վրայ, հոգաբարձութիւնս իր պաշտօնավարութեան հէնց առաջին օրերից ձեռնամուխ եղաւ դպրոցիս դասերի ու ծրագրի փոփոխութեան ուսուցչական խմբի հետ միասին՝ թէ խառն և թէ առանձին-առանձին ժողովներում։ Ծրագրի ընդարձակումն ու

առարկաների մէջ կատարած մի քանի փոփոխութիւնները անհրաժեշտութիւն ստեղծեցին մի նոր VII-րորդ դասարան եւս աւելացնել, որ բացւելու է առաջիկայ 1909/10 ուսումնական տարեշրջանից և պարտադիր է լինելու բոլոր ընթերցաւարաների համար։

8) Օգնութիւն չքաւոր աշակերտներին։ Ինչպէս յայտնի է Ներսիսեան դպրոց մտնում են գլխաւորապէս չքաւոր դասակարգի երեխաները, որոնք զուրկ են միջոցներից և կարօտ խնամքի։ Ճիշտ է դպրոցական գումարներից իւրաքանչիւր տարի 5—6000 ռուբլի յատկացնում է դրանց նպաստ բաշխելու համար, սակայն մեծ կարիքի համեմատութեամբ շատ չնչին է այդ գումարը, ուստի և հոգաբարձութիւնս կարևոր է համարել ստեղծել մի յատուկ մարմին, որի պարտականութիւնը լինի յիշեալ նպատակով կողմնակի եկամուտներ եւս գտնել։ Այդպիսով հիմնւել է «Ներսիսեան դպրոցի աշակերտներին օգնող ընկերութիւնը», որի կանոնադրութիւնը հաստատուած է պատշաճաւոր իշխանութիւնից։ Նոյն նպատակով հոգաբարձութիւնս 1907/8 ուսումնական տարեշրջանում կազմակերպեց մի երեկոյթ, որ մուտք ունեցաւ 1572 ռ. 31 կ.։

9) Ժողովներ եւ գործավարութիւն։ Ընթացիկ գործերին ուղղութիւն տալու համար հոգաբարձութիւնս գումարել է բացի իւրաքանչիւր շաբաթւայ հերթական ժողովներից, նաև արտակարգ նիստեր։ Այդպիսով նա երկու տարւայ ընթացքում ունեցել է 147 նիստ. (1906/7 թ. 88 նիստ, 1907/8 թ. առ 1-ն սեպտ. 60 նիստ)։

Բացի դրանից նա ունեցել է նաև մասնաժողովներ, ինչպէս օրինակ՝ ֆինանսական, շինարարական, ուսումնական և թոշակարկղի։

Մի քանի հարցերի վերաբերմամբ կողմնակի մասնագէտների եւս հրաւիրել է խորհրդակցութեան, ինչպէս օրինակ՝ շուկայի հարցի վերաբերմամբ—ֆինանսիստների ու փաճառականների, դպրոցի շէնքի վերաբերմամբ—ճարտապետների, ճանապարհի շինութեան վերաբերմամբ—ճանապարհների հաղորդակցութեան ինժեներների, իրաւաբանական հարցերի վերաբերմամբ—փաստաբանների։

10) Հաշւապահութիւն։ Ցանկանալով որոշ ներդաշնակութիւն մտցնել դպրոցիս անտեսական և ուսումնական կեանքի մէջ, հոգաբարձութիւնս անհրաժեշտ է համարել փոխել հաշւապահութեան նախկին սիստեմը և տարին հաշւել ոչ թէ յունվարից մինչև յունվար, այլ սեպտեմբերից մինչև սեպտեմբերի 1-ը, այսինքն ինչպէս ուսումնական տարեշրջանն է։

Այդ սիստեմով էլ կազմած է ստորև առաջ բերած հաշիւը և նախահաշիւը։

Հոգաբարձութեան Դիւանը ունեցել է 1906/7 ուսումնական դարեշրջանում՝

Եկեալ թղթեր 1023.

Ելեալ թղթեր 451.

Իսկ 1907/8 տարեշրջանում՝

Եկեալ թղթեր 1289.

Ելեալ թղթեր 1048։

Ներսիսեան Հայոց-Ազգային Հոգևոր դպրոցի տնտեսական մասի հաշիւը 14-ից յուլիսի 1906 թ. առ 1-ն յունվ. 1907 թ.

	Ռ	Կ	Ռ.	Կ.
Մնացորդ առ 14 յուլիսի 1906 թ. կանխիկ դրամով	6472	28		
Մուտք 14-ից յուլիսի 1906 թ. ց1-ն յունվարի 1907 թ.	80527	24		
	86999	52		
Ծախք 14-ից յուլիսի ց1-ն յունվարի 1907 թ.	84644	94		
Մնացորդ առ 1-ն յունվարի 1907 թ.	2354	58		
ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՅՔԻ ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՀԱՇԻՒԸ				
14 յուլիսի 1906 թ. ց1-ն յունվարի 1907 թ. ստացուել է հետևեալ գոյքերից.				
1. Այժմեան դպրոցատուն, որ գնել է Հոգաբարձութիւնը 1856 թուին	997	50		
2. 21 կրպակներ հանդէպ հին դպրոցի	834	67		
3. 7 կրպակներ (18 այրուած կրպակների մնացորդ) . .	102	50		
4. Դատարկ գետին, որ յատկացրել է Մատթէոս կաթուղ.	200			
5. Կալուածք, որ ընծայել է հանգուցեալ Յար. Օքրոյեանցը	587	46		
6. Կալուածք, որ ընծայել է հանգուցեալ Աւետիք Փիրոյեանցը	5645	75		
7. Կրպակ, որ ընծայել է հանգուցեալ Գրիգոր Շերգիլեանը	109	98	8477	86

Փոխանցումն

	Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
Փոխանցումն	—	—	8477	86
8. Կրպակ, որ ընծայել է հանգուցեալ Շաղբաթեանը . .	20			
9. Տուն, որ գնել է Հոգաբարձութիւնը Թադուհի Մուրադեանից	16			
10. Տուն, որ ընծայել է հանգուցեալ Գուլիփաշեանը . .	50	50		
11. Տուն, որ գնել է Հոգաբարձութիւնը Ռոտինեանից	20			
12. Տուն, որ ընծայել է հանգուցեալ իշխան Արղութեանց Երկայնաբազուկը	1205	85		
13. Տուն, որ ընծայել է հանգուցեալ տիկին Եկատերինէ Նադիրեանցը	69			
14. Տուն, որ գնել է Հոգաբարձութիւնը Յարութիւն Փարաջանեանից 1900 թուին . .	60	50		
15. Տուն, որ ընծայել է հանգուցեալ տիկին Փանոսեանը .	614	70	10534	41
ՄՈՄԱՎԱՃԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՀԱՇԻՒԸ				
Ստացուել է Թիֆլիսի թեմի մոմավաճառութիւնից ապառիկ կապալադրամ 1905 թ.	2450	71		
Կապալադրամ 1906 թ.	5958	33	8409	04
ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ ԹՂԹԵՐԻ ՏՈԿՈՍԻՔԻ ՀԱՇԻՒԸ				
14-ից յուլիսի 1906 թ. ց1-ն յունվ. 1907 ստացուել է տոկ.	4667	79	4667	79
			24611	24

Փոխանցումն

	Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
Փոխանցումն			24611	24
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ՀԱՇԻՒԸ				
Առևտրական բանկի յատուկ ընթացիկ հաշւում գրաւ դրած 74500 ռուբլու գումարի հաշւից ստացուած է . . .	5500	—	5500	—
ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԿ. ՀԱՇԻՒԸ				
Այժմեան Հոգաբարձական կազմը գրաւ է դրել 84186 ռ. դպրոցական պահեստի տոմսերը և ստացել է . . .	49000	—	49000	
			78111	24
ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՇԻՒԸ				
14-ից յուլիսի 1906 թ. ց1-ն յունվարի 1907 թ. ստացւել է	68	—	68	
			78179	24
ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ ԹԵՄԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՇԻՒԸ				
Մնացորդ պարտք թեմի ց14 յուլիսի 1906 թ. 710 15				
Ծախսուած է 14-ից յուլիսի ց1-ն յունվարի 1907 թ. 207 47				
Ընդամենը 917 62				
Ստացուած է 14-ից յուլիսի ց1-ն յունվարի 1907 թ. 468 —				

	Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
Պարտք թեմի առ 1-ն յունվ. 1907 թ. 449 62				
ԴՊՐՈՑԻ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ՊԱՐՏՔԻ ՀԱՇԻՒԸ				
Վճարուած է յուլիսի 14-ից ց1-ն յունվարի 1907 թ. 475 —				
Ստացուած է յուլիսի 14-ից ց1-ն յունվարի 1907 թ. 50 —				
Մնացորդ առ 1-ն յունվարի 1907 թ. 425 —				
ԿԱՊԱԼԱՌՈՒՆԵՐԻ ԳՐԱՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՇԻՒԸ				
Մնացորդ ց14-ն յուլիսի 1906 թ.				
Տոկոսաբեր տոմսերով 8778 36				
Կանխիկ դրամով . 4155 80				
12934 16				
Ստացուած է՝ Յուլիսի 14-ից ց1-ն յունվարի 1907 թ.				
Տոկոսաբ. տոմսերով 4900 —				
Կանխիկ դրամով 1830 —				
6730 —				
Վճարուած է՝				
Տոկոսաբ. տոմսերով 6258 36				
Կանխիկ դրամով 2342 50				
8600 86				

ԸՆԹԱՑԻԿ ԾԱԽՔԵՐԻ ՀԱՇԻՒԸ	Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
14-ից յուլիսի 1906 թ. ց1-ն յունվարի 1907 թ.				
1. Ռոճիկ դպրոցի ուսուցիչներին և բոլոր ծառայողներին	22824	72		
2. Կենսաթոշակ նախկին ուսուցիչներին	1320	85		
3. Մանր ծախք	606	81		
4. Դասական և դիւանական պիտոյքներ	133	10		
5. Կահ-կարասիք	2258	64		
6. Օժիտ չքաւոր օրիորդներին (Էնֆէնդեանի կտակի համաձայն)	100	—		
7. Վերանորոգութիւն կալուածքների	3055	22		
8. Ժամոցադրամ քահանաներին (բարերարների հոգեհանգիստները կատարելու համար) .	398	01		
9. Ֆիզիկական կաբինետի համար գործիքներ	257	60		
10. Չքաւոր աշակերտների ճաշի վարձ	538	98		
11. Հարկ և ապահովութիւն կալուածքների	117	—		
12. Ջրի վարձ գործադրուած կալուածքներում	166	39		
13. Նպաստամառոյց յանձնաժողովին	3000	—		
14. Նազիրեանից նուիրած տան պարտքի հաշւին	75	97		
15. Թոշակադրամ չքաւոր աշակերտներին (կտակների համաձայն)	1340	97		
16. Վառելափայտ	494	25	36688	51

	Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
Փոխանցումն			36688	51
17. Տոկոսիք գրաւական տոմսերի Գրիգոր Սալինեանցի 5 տարուայ	1334	75		
18. Դասական և ընթերցանելի գրեանք	150	—		
19. Օժանդակութիւն ուսուցչաց	50	—		
20. Դատաստանական զանազան ծախսեր	244	25		
21. 20 Կրպակների կառուցանելու հաշւից	26900	—		
22. Դեղօրայք աշակերտաց . .	168	29		
23. Նախավարձ Սօլօլակի բաժանմունքի բնակարանի . . .	311	—		
24. Անդամավճար փոխադարձ վարկային ընկերութեան .	79	89		
25. Պարսկաստանից եկած 4 աշակերտաց պահպանութեան համար	235	49		
26. Հանգուցեալ տիկին Նազիրեանից գնած 16 դեսեատին գնած հողի համար . . .	10450	—		
27. Մեհրաբեանցի տունը գնելու հաշւից	3564	30		
28. Անակընկալ ծախսեր . . .	1443	49	44931	46
			81619	97
ԴՊՐՈՑԱՊԱՏԿԱՆ ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ ԹՂԹԵՐԻ ՀԱՇԻՒԸ				
14-ից յուլիսի 1906 թուի ց1-ն յունվարի 1907 թ. (վերադարձրած կառավարութիւնից)				
1. Թիֆլիսի առևտրական բանկի տոմսեր	30159	53		
Փոխանցումն				

		Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
	Փոխանցումն			30159	53
2.	Թիֆլիսի քաղաքային II. փոխառութեան 6 % օբլիգացիաներ	1000	—		
3.	Պետական անընդհատ 4 % տոմսեր	1500	—		
	ԳՐԱՒ ԴՐԱԾ ՏՈՄՍԵՐԻ ՀԱՇԻՒԸ				
4.	Թիֆլիսի փոխադարձ վարկային ընկերութեան տոմսեր	84186	—		
5.	Թիֆ. քաղաքային վարկային ընկերութեան տոմսեր . .	62000	—		
6.	Թիֆ. Ազնուականաց կալուածբանկի 5 % գրաւ. թղթեր	1300	—		
7.	Թիֆ. քաղաք. II փոխառութեան 6 % օբլիգացիայ . .	700	—		
8.	Պետական գիւղական կալ. բանկի 4 % վկայականներ	100	—		
9.	Պետական 4 % ռենտա . .	4400	—		
10.	Առաջին ներքին փոխառութեան 5 % տոմսեր . . .	1400	—		
11.	Երկրորդ ներքին փոխառութեան 5 % տոմսեր . . .	800	—		
				187545	53

		Ռ.	Կ.	Ռ.	Կ.
	Փոխանցումն			187545	53
12.	Թիֆլիսի ազնուականաց կալ. բանկի գրաւական թերթեր .	3400	—		
	ՕՏԱՐԱՊԱՏԿԱՆ ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ ԹՂԹԵՐԻ ՀԱՇԻՒԸ				
	(Դպրոցի նախկին ուսուցչաց պատկանեալ)				
13.	Առաջին ներքին փոխ. խաղարկութեան 2 տոմս . .	200	—		
	Երկրորդ ներքին փոխ. խաղարկութեան 2 տոմս . .	200	—	3800	
	Ընդամենը			191345	53

1007/32801

Հաշուապահ՝ Գարեգին Աստուածատրեանց

Հ Ա Շ Ո Ւ Է Կ Շ Ի Ռ

ԴԵԲԵՏ առ 1-ն Յունուարի 1907 թ. **ԿՐԵԴԻՏ**

ԴԵԲԵՏ		
Դրամարկղ		
Մնացորդ ս. թ.	2354	58
Թիֆլիսի Առևտրական բանկի պահեստի տոմսեր		
Մնացորդ ս. թ.	30159	53
Թիֆլիսի փոխադարձ Վարկի ընկեր. պահեստի տոմսեր		
Մնացորդ ս. թ.	84186	—
5% Օբլիգացիայ Թիֆ. քաղաք. Վարկի Ընկերութեան		
Մնացող ս. թ. Նոմինալ արժ. 62000	43400	—
5% Օբլիգացիա Թիֆլ. ազնուակ. կալուած. բանկի		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինալ արժ. 1300	910	—
6% Օբլիգացիա II փոխառ. Թիֆլ. քաղաքի		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինալ. արժ. 1700	1700	—
4% Պետական անընդհատ տոմսեր		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինալ արժ. 1500	1098	75
4% Վկայական գիւղ. կալուած բանկի		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինալ արժ. 100	71	75
4% Պետական ռենտա		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինա: արժ. 1400	1032	50
5% I Ներքին փոխառ. խաղարկու տոմս.		
Մնացորդ ս. թ. Նոմինալ արժ. 1200	4428	—
5% II Ներքին փոխառ. խաղարկու տոմս.		
Մնացորդ սթ. Նոմինալ արժ. 700	1918	—
Փոխանցումն	171259	11

ԿՐԵԴԻՏ		
Պարտատէրեր (Кредиторы)		
Մնացորդ ս. թ.	3643	30
Զանազան անձանց %%-աբեր տոմս.		
Մնացորդ ս. թ.	7550	—
Առևտրական բանկի յատուկ ընթացիկ հաշիւ		
Մնացորդ ս. թ.	52393	47 *)
Թիֆլիսի փոխադարձ Վարկի Ընկ.-ի յատուկ ընթացիկ հաշիւ		
Մնացորդ ս. թ.	49746	83
Դրամագլուխ		
Մնացորդ ս. թ.	428613	39
Փոխանցումն	541946	99

*) Տես. Առևտր. բանկի յատ. ընթ. հաշիւը.

Հ Ա Շ Ո Ւ Է Կ Շ Ի Ռ

ԴԵԲԵՏ առ 1-ն Յունուարի 1907 թ. **ԿՐԵԴԻՏ**

Փոխանցումն	171259	11
Գրաւական $^{0}/_{0}{}^{0}/_{0}$ աբեր թղթեր		
Մնացորդ ս.թ. նոմինալ արժ.	7550	—
Ընթացիկ հաշիւ թ. փախադարձ Վարկի Ընկերութ.		
Մնացորդ ս.թ.	203	65
« « Արքունական բանկի		
Մնացորդ ս.թ.	118	90
« « Արեւտրական բանկի		
Մնացորդ ս.թ.	112	42
Անդամակցական վճար. փոխադարձ Վարկի Ընկ,		
Մնացորդ ս.թ.	77	01
Պարտապաններ (Дебиторы)		
Մնացորդ ս.թ.	44393	90
Անշարժ կալուածներ		
Մնացորդ. ս.թ.	309732	—
Շարժական գոյք		
Մնացորդ ս.թ.	8500	—
	541946	99

Փոխանցումն	541946	99
	541946	99

Հաշւապահ Կ. Սարեան.

ՄՈՒՏՔ Յունուարի 1-ից 1907 թ. ցը 31-ն Օգոստոսի 1908 թ. **ԵԼՔ**

ՄՈՒՏՔ				
Հաշուեկշիռ				
Մնացորդ 1-ն Յունուարի 1907 թ.			2354	58
Մոմավաճառութեան կապալ				
Ստացուած է հաշուետուութեան ընթացքում կապալադրամ	16000	—		
Անշարժ կալուածների եկամուտ				
Ստացուած է կալուածներից վարձագին	59636	12		
Զանազան անձինք				
Ստացուած է զանազան անձնաւորութիւններից	33013	56		
Թիֆլիսի Առևտրական բանկի յատուկ ընթացիկ հ.				
Ստացուած է չեկերով	47600	—		
Թիֆ. փոխադարձ Վարկի Ընկ. յատուկ ընթացիկ հ.				
Ստացուած է չեկերով	19000	—		
Թիֆ. փոխադարձ Վարկի Ընկ. ընթացիկ հ.				
Ստացուած է չեկերով	20437	93		
Արքունական բանկի ընթացիկ հաշիւ				
Ստացուած է չեկերով	125	88		
Առևտրական բանկի ընթացիկ հաշիւ				
Ստացուած է չեկերով	398	55		
Ընթացիկ ծախսեր				
Վերադարձված ծախսեր	307	39		
Անշարժ կալուածների ծախսեր				
Ծախսած մթերք և վերադարձուած ծախսեր	690	14		
Տոկոսիք				
%%-աբեր տոմսերից ստացած %%	7859	05		
Փոխանցումն	205068	62	2354	58

ԵԼՔ				
Ընթացիկ ծախսեր				
Ծախսուած է կանխիկ դրամով	108931	33		
Անշարժ կալուածների ծախսեր				
Ծախսուած է կանխիկ դրամով	48303	26		
Զանազան անձինք				
Վճարուած է զանազան անձնաւորութիւն.	31481	60		
Թիֆ. փոխադարձ Վարկի Ընկ. յատուկ ընթ. հաշ.				
Ներմուծուած է	73651	47		
Թիֆ. Առևտրական բանկի յատուկ ընթ. հաշ.				
Ներմուծուած է	22850	—		
Թիֆլիսի փոխադարձ Վարկի Ընկ. ընթ հաշ.				
Ներմուծուած է	20000	—		
Չքաւոր աշակերտների օգնութիւն				
Վճարուած է թոշակներ և ճաշի վարձ	8916	23		
Դրամագլուխ				
Յուն. 1-ից 1907 թ. Մնացորդն աւելի է ցոյց տրուած	434	97	*)	
Տոկոսիք				
Վճարուած է %% կանխիկ դրամով	242	01		
Նպաստներ				
Վճարուած է նպաստ	504	20		
Անակնկալ ծախսեր				
Ծախսուած է	1434	50		
%%-աբեր տոմսերի ապահովագր.				
Վճարուած է ապահովագրութեան համար	244	—		
Փոխանցումն	316993	57		

*) Տես. դրամագլխի հ-ը.

ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹԻՒՆ ԴՐԱՄԱՐԿՂԻ

Յունուարի 1-ից 1907 Թ. ցը· 31-ն Օգոստոսի 1908 Թ.

ՄՈՒՏՔ

Փոխանցումն	205068	62	2354	58
Կառավարութեան մօտի գումարներ				
Ստացուած է	26210	—		
Կողմնակի եկամուտ				
Ստացուած է	1572	31		
$6_0/^0$ Օբլիգացիա II փոխ. Թիֆ. քաղ.				
Ստացուած է տիրաժ դուրս եկած օբլիգ.	971	50		
Շարժական գոյք				
Ստացուած է կորցրած իրերի համար	12	—		
Չքաւոր աշակերտների օգնութիւն				
Չը վճարուած թոշակ ստացուած է յետ	25	—		
Թիֆ. փոխադարձ Վարկի Ընկ. պահեստի տոմսեր				
Ստացուած է	84186	—	318045	43
			320400	01

ԵԼՔ

Փոխանցումն	316993	57		
Անշարժ կալուածներ				
Վճարուած է Յակոբեանի տան պարտք	669	23		
Շարժական գոյք				
Գնուած է շարժական գոյք	483	66		
Նոր շէնքի կառուցումն				
Ծախսուած է	268	06		
Անշարժ կալուածների եկամուտ				
Վերադարձուած եկամուտ	1055	50	319470	02
Մնացորդ առ 1-ն Սեպտեմբ. 1908 Թ.			929	99
			320400	01

ԸՆԹԱՑԻԿ ԾԱԽՍԵՐԻ ՀԱՇԻՒ

ԴԵԲԵՏ

Հաշուէտուութեան ընթացքում ծախսուած է կանխիկ դրամով և զանազան հաշիւներով Մայր դպ. ուսուցչաց խմբին, տնտ. և դի-ւանի ծառայող.				
« « « ցը 1-ն սեպտեմբ. 1907 թ.	29206	90		
« « « 1907/8 ուսումն. տարի	35143	14		
Սոլոլակի բաժ. « ցը 1-ն սեպտ. 1907	3435	70		
« « « « 1907/8 ուսումն. տարի	6094	64		
Հաւլաբարի բաժ. ցը 1-ն սեպտ. 1907	3721	51		
« « « « 1907/8 ուսումն. տարի	8138	87		
Ծառան. և զանազան ցը 1-ն սեպտ. 1907	4079	32		
« « 1907/8 ուսումն. տարի	6371	03		
Կենսաթոշակներ ցը 1-ն սեպտ. 1907	1983	36		
« 1907/8 ուսումն. տարի	2995	16		
Փաստաբանին ցը 1-ն սեպտ. 1907	447	08		
Արձանագրութիւններ կազմելուն	203	—		
Հաւլաբ. և Սոլոլակի բաժ. բնակ. վարձ	1777	39		
Դատաստանական ծախսեր	115	15		
Բարերարների հոգեհանգիստ	1065	03		
Լուսաւորութիւն և վառելիք	887	47		
Բժշկական օգնութիւն և դեղօրայք	862	68		
Դպ ծառայող. թոշակարկղին 1907/8 վճար	3000	—		
Հեռախօս 1907 թ.	75	—		
« 1908 թ.	75	—		
Գրադարանի գրքերի կազմել	234	67		
Տեսչական և հոգաբարձական դիւանի պիտոյքներ	250	07		
Բլանկների, օրդերների, դասացուցակների և այլ պիտոյքների տպագրութիւն	342	50		
Յայտարարութիւններ, լրագիրներ, ամսաթերթեր, հեռագիրների	—	—		
և այլ ծախսեր.	564	71	111069	28
			111069	28

ԿՐԵԴԻՏ

Դրամագլխի հաշիւ Փոխադրւում է դրամագլխին հաշիւը իբրև անվերադառնալի ծախս—վնաս.			111069	28
			111069	28

ԶԲԱՒՈՐ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ Հ-ը

ԴԵԲԵՏ — ԿՐԵԴԻՏ

ԴԵԲԵՏ			ԿՐԵԴԻՏ	
Հաշւէտւութեան ընթացքում վճարւած է կանխիկ դրամով և զանազան հաշիւներով Թոշակադրամ, զանազան Նպաստներ, ճաշ և դեղօրայք չքաւոր աշակերտների		9301 42	Դրամագլխի Հ-ը փոխադրւում է իբրև անվերադառնալի ծախս—վնաս	9301 42

ՆՊԱՍՏՆԵՐ Ի ՀԱՇԻՒ

ԴԵԲԵՏ			ԿՐԵԴԻՏ	
Հաշւէտուութեան ընթացքում վճարւած է ծառայողներին հիւանդութեան և մահւան դէպքերում նպաստ	404 20		Դրամագլխի Հ-ը փոխադարւում է իբրև անվերադառնալի ծախս—վնաս	504 20
Ինֆէնդեանի գումարից օժիտ	100 —	504 20		

ԽԱՂԱՐԿՈՒ 15%-ԲԵՐ ՏՈՄՍԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԵԲԵՏ			ԿՐԵԴԻՏ		
Հաշւէտուութեան ընթացքում վճարուած է ապահովագրութ. համար		244 —	Դրամագլխի հ-ը փոխադրւում է իբրև անվերադառնալի ծախ.— վնաս		244 —

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ԾԱԽՍԵՐԻ Հ-Ը

ԴԵԲԵՏ			ԿՐԵԴԻՏ		
Հաշւէտուութեան ընթացքում վճարուած է վեհափառ Հայրապետի պսակ, Կովկասի Փոխարքայի յոբելեանական պսակ և այն	205 —		Դպրոցի նոր շէնքի կառուցման հ-ը փոխադրւում է Ս.-ից	1229 50	
Դպրոցի նոր շէնքի կառուցման առթիւ	1229 50	1434 50	Դրամագլխի հաշիւը փոխադրւում է իբրև անվերադառնալի ծախ.— վնաս	205 —	1434 50

ԴԵԲԵՏ

Հաշուետուութեան ընթացքում ծախսուած է կանխիկ դրամով և հաշիւներով				
Դպրոցի շէնքի վերանորոգ. 1903 թ.	312	50		
» » 1907 »	347	75		
» » » 1907/8 »	3530	96		
20 կրպակների » »	700	74		
21 » » »	623	54		
Փիրոյեանի տան » »	592	21		
Յակոբեանի I և II մ. » »	630	11		
Ներս. կրպակների » »	18	50		
Մանր կալուածների » »	1192	06		
Նազիրեանի հողերում աշխատանք	286	60		
Դատաստանական ծախսեր	101	50		
Ջուր կալուածների	666	62		
Ապահովագրութիւն	720	84		
Քաղաքային, արքունական և կալուածական հարկերի	9538	59		
Ճարտարապետների	1850			
Նազիրեանի և Յակոբեանի տան պարտքերի	1401	13		
20 կրպակների կառուցման	15237	30		
Ներսիսեան կրպակների »	6056	81		
Շուկայի և 18 կրպակների կառուցման	6716	49	50524	25
			50524	25

ԿՐԵԴԻՏ

Անշարժ կալուածների հաշիւը				
Փոխադրւում է նոր կառուցուած շէնքերի վրայ ծախսուած	28010	60		
Դրամագլխի հաշիւը				
Փոխադրւում է դրամագլխի հաշուին իբրև անվերադարձնալի ծախս — վնաս	22513	65	50524	25
			50524	25

ԴԵԲԵՏ

Թիֆլ. առևտրական բանկի յատուկ ընթ. հաշւին				
Հաշւէտւութեան ընթացքում դպրոցից հանում է բանկին պարտք վերցրած գումարի %% ց 1-ն սեպտ. 1908 թ.	9061	25		
Թիֆլ. փոխադարձ վարկի ընկ. յատուկ ընթ. հաշւին				
Հաշւէտւութեան ընթացքում դպրոցից հանում է ընկերութ. պարտք վերցրած գումարի %% ց 1-ն սեպտ. 1908 թ.	4904	64		
Զանազան անձանց հաշւին				
Դպրոցի ծառայողների թոշակարկղից վերցրած 23500 ռ. օբլիգացիաների կոպ. գին ց 1-ն սեպտ. 2168 37 Թոշակարկղի պարտքի %% 673 55 Գ. Մեհրաբեանցից գնած տան պարտք. %% 117 10	2959	02		
Դրամարկղի հաշւին				
Վճարուած է կանխիկ դրամով դրաւական %%-աբեր տոմսերի կուպոնների գին	242	01		
6 % Օբլիգացիայի II փոխ. Թիֆլ. քաղաքի				
%% քաղաքային վարչութեան տիրաժ դուրս եկած օբլիգաց. համար	28	50	17195	42
Դրամագլխի հաշւին				
Փոխադրւում է իբրև օգուտ			451	01
			17646	43

ԿՐԵԴԻՏ

Դրամարկղի հ-ով				
Ստացուած է փոխ. վարկի ընկ. պահեստի տոմսերի » 84186 ր. %% ցը 24 յունւարի 1908 թ. 6613.55 » Առևտրական բանկի պահեստի տոմսերի 23830 %% ցը 1ն յունւարի 1907 թ. 622.58 » Գրաւական տոմսերի կուպոնների գին 308.27 » Թոշակարկղից %% 14.65 » 4 % Պետական անընդհատ տոմսի 1500 կուպոնների գին 300	7859	05		
Առևտրական բանկի յատուկ ընթ. հ-ով				
Գրաւ դրուած %%-աբեր տոմսերի կուպոնների գին ցը 1-ն սեպտեմբերի 1908 թ. 7757.18 Առևտր. բանկի պահեստի տոմս 30159.53 գումարի %% ցը 1ն փեբրուարի 1908 թ. 1741—19	9498	37		
Ընթացիկ հաշիններով				
Փոխ. վարկի ընկերութեան ընթ. հաշւ-ով %% 234.48 Առևտրական բանկի » 47.75 Արքունական բանկի » 6.98	289	01	17646	43
			17646	43

ԴԵԲԵՏ

Դրամագլխի հաշւին Փոխադրւում է իբրև ստացած օգուտ	1572	31

ԿՐԵԴԻՏ

Դրամարկղի հ-ով Ստացւած է հոգաբարձու բժ. Մուրադեանից կազմակերպած պարահանդէսից մնացած զուտ արդիւնք կանխիկ դրամ	1522	31		
Պօշեանի թաղման համար տրւած գումար յետ ստացած	50	»	1572	31

					ԿՐԵԴԻՏ				
Դրամարկղի հաշւին Վերադարձւած եկամուտ	1055	50			Դրամարկղի հաշւով Ստացւած է հաշւէտւութեան ընթացքում կանխիկ դրամով	59636	12		
Զանազան անձանց հաշւին Փոխադրւել են	173	93	1229	43	Զանազան անձանց հաշւով Կանխիկ դրամով ստացւած գրաւականները փոխադրւել են ի հաշիւ վարձագնի 1224 46 Առ 1-ն սեպտ. 1908 թ. մնում է ապառիկներ վարձւորների վրայ (ցուցակով) 16589 46	17813	92		
Դրամագլխի հաշւին Փոխադրւում է ստացած օգուտ			78665	86	Անշարժ կալւածների ծախսերի հաշւով Քաղաքային վարչութեան միջոցով ստացւած է վարձւորներից վարձագին ի հաշիւ արքունական և հողային հարկերի	2445	25	79895	29
			79895	29				79895	29

ՄՈՄԱՎԱՃԱՌՈՒԹԵԱՆ ԿԱՊԱԼ

ԴԵԲԵՏ			ԿՐԵԴԻՏ		
Դրամագլխի հաշւին Փոխադրւում է ստացած օգուտ	16000		Դրամարկղի հաշւով Հաշւէտւութեան ընթացքում ստացւած է կանխիկ դրամով կապալառու Ց. Դանդուրեանից		16000

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՅԱՏՈՒԿ ԸՆԹԱՑԻԿ Հ. *)

ԴԵԲԵՏ

Տոկոսիքի հ-ին					
Գրաւ դրւած տոմսերի %% կուպոնների ըր ս.թ.		7757	18		
5% Օբլիգացիա Թ. Ք. Վ. Ընկ.					
Գրաւ դրւած տոմսերի տիրաժ դուրս եկած գումար		700	—		
6% Օբլիգացիա II փոխ. Թիֆ. քաղաքի հ-ին					
Գրաւ դրւած տոմսի տիրաժ դուրս եկած գումար		300	—		
Դրամարկղի հ-ին					
Ներմուծւած է կանխիկ դրամով		22850	—		
Առեւտրական բանկի պահեստի տոմսերի հ-ին					
Մուծւած է պահեստի տոմսի գումար 1-ն փետ.	30159—53				
սրա %% ըր 1-ն փետ. 1908 թ.	1741—19	31900	72	63507	90
Մնացորդ առ 1-ն սեպտ. 1908 պարտք				55127	94
				118635	84

*)

Սոյն հաշւին ապահոված է

Դպրոցական %% տոմսերով նոմ.	66100 ռ.		
Գրաւական " "	5400 ռ.		
Թոշակարկղին պատկան.	15500 ռ.	87000	—

Կրեդիտ 56725 ռ.

ԿՐԵԴԻՏ

Հաշուէ կշիռ				
Մնացորդ առ 1-ի յուն. 1907 թ.			52393	47
Տոկոսիքի հ.				
ըր 1-ն սեպտ. 1908 հասնում է %% մեր պարտքի	9061	25		
Դրամագլխի հ.				
Յունւարի 1-ն 1907 թ. հաշւէկշռում բաց է թողնւած Դպրոցի պարտքը	9581	12		
Դրամարկղի հ.				
Ստացւած է չէկերով	47600	—	66242	37
			118635	84

ԴԵԲԵՏ

Հաշւեկշռի հաշւին				
Մնացորդ առ 1-ն յունուարի 1907 թ.				309732
Դրամարկղի հաշւին				
Վճարուած է Յակոբեանի տանպարտք		669	23	
Զանազան հաշիւներին				
Կառուցուած է՝				
Ներսխեան կրպակներ				
» կապալառուն Մ.				
» Մարգարեանին	16918 36			
» ծախսուած է	6056 81	22975	17	
» 20 կրպակներ		15237	30	
» շուկա և 19 կրպակներ		6716	49	
Դրամագլխի հաշւին				
Կառուցուած նոր շէնքերի պատճառով գնահատութեան տարբերութիւն համեմատած անցեալի հետ։		84989	81	130588
				440320

ԿՐԵԴԻՏ

Զանազան անձանց հաշիւը			
Ծախսուած է էժանագին ճաշարանին			
Աբրահամեանի տունը 4105 ռ.			
որից 1903 թ. ստացուած է			
եղել 500 ռ.			3605
Մնացորդ առ 1-ն սեպտ.			4367 15
			440320

ԴՐԱՄԱԳԼԽԻ ՀԱՇԻՒԸ

ԴԵԲԵՏ

Առեւտրական բանկի յատուկ ընթ. հ-ին 1907 թ, յուն. 1-ի ինվենտարում բաց է թողնուած գպրոցի պարտքը առանձին հաշւով	9581	12		
Զանազան անձանց $^0/_0{}^0/_0$-աբեր տոմսերի հ-ին 1907 թ. յուն. 1-ին ինվենտարում բաց է թողնուած Թոշակարկղի մեզ մօտ եղած օբլիգացիաները	15500			
Զանազան անձանց հ-ին 1907 թ. յուն. 1 ինվենտ. բաց է թողն. գպ. հասանելիք նպաստ Թոշակարկղին 1904, 5, 6 թւերի $^0/_0{}^0/_0$-ով	11358	48		
Դրամարկղի հ-ին 1907 յուն. 1 դրամարկղի մնացորդից պէտք է դուրս գալ ընթացիկ հաշիւներում եղած գումարը	434	97		
Զանազան անձանց հ-ին 1907 թ. յուն. 1-ի ինվենտարում բաց է թողնուած Գ. Միհրաբեանցի տան պարտք 2000 — Զեղչուած է պարտք ս.թ. 134.48	2134	48		
Ընթացիկ ծախսերի հ-ին փաս ս.թ.	111069	28		
Անշարժ կալուած. ծախս. հ-ին « «	22513	65		
Չքաւոր աշակերտ. օգնութ. « «	9301	42		
Նպաստների « «	504	20		
$^0/_0{}^0/_0$-աբեր տոմսերի ապահով « «	244			
Անակնկալ ծախսերի	205		182847	60
Մնացորդ առ 1-ն սեպտ. 1908 թ.			492406	66
			675253	26

ԿՐԵԴԻՏ

Հաշուեկշռի հ-ով Մաքուր դրամագլուխ առ 1-ն յունուարի 1907 թ.			428613	39
Կառավարութեան մօտի գումարներ 1907 թ. յուն. 1-ին ինվենտարում բաց է թողնուած Կառավարութիւնից ստանալիք	48000	—		
Զանազան անձանց հ. 1907 թ. յուն. 1-ի ինվենտարում բաց է թողնուած ստանալիք պարտք	1012	50		
Օտարապատկան $^0/_0{}^0/_0$-աբեր տոմսեր 1907 թ. յուն. 1-ին ինվենտարում բաց է թողնուած Թոշակարկղի օբլիգ.	15500	—		
Առեւտրական բանկի ընթացիկ հ.ով 1907 թ. յուն. 1-ի ինվենտարում բաց է թողնուած բանկում եղած	238	38		
$5^0/_0$ Օբլիգացիա Թ. ք. վ. ը. հ-ով Կուրսերի տարբերութիւն	210	—		
Անշարժ կալուածների հ-ով Գնահատութեան տարբերութիւն	84989	87		
Մոմավաճառութեան կապալ Ստացուած օգուտ	16000	81		
Անշարժ կալուածների եկամուտի հ-ով Ստացուած օգուտ	78665	86		
Կողմնակի եկամուտի հ-ով Ստացուած օգուտ	1572	31		
Տոկոսների հ-ով Ստացուած օգուտ	451	01	246639	87
			675253	26

ԴԵԲԵՏ

Դրամարկղ		
Մնացորդ ս/թ.	929	99
5% օբլիգացիա Թիֆ. քաղ. վ. ընկ.		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ արժ. 61300	42910	
5% օբլիգացիա ազնուակ. կալ. բանկի		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ արժ. 1300 ռ.	910	
6% օբլիգացիա II փոխ. Թիֆ. քաղ.		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ արժ. 400 ռ.	400	
4% պետական անընդհատ տոմս		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 1500 ռ.	1098	75
4% վիլնայական գիւղ. կալած. բանկի		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 100 ռ.	71	75
4% պետական ռենտա		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 1400 ռ.	1032	50
5% I ներքին փոխառ. խաղարկու տոմս		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 1300 ռ.	4797	
5% II ներքին փոխառ. խաղարկու տոմս		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 700 ռ.	1918	
5% վիճակախաղ. թերթ արքունական կալած. բանկի		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ 100 ռ.	220	
Գրաւական եւ օտարապատկան %%-բեր տոմսեր		
Մնացորդ ս/թ. նոմինալ գնով.	21000	
Փոխանցում	75287	99

ԿՐԵԴԻՏ

Պարտատէրեր		
Մնացորդ ս/թ.	22312	89
Զանազան անձանց %%-աբեր տոմսեր		
Մնացորդ ս/թ.	21000	
Առեւտրական բանկի յատուկ ընթ. հաշիւ		
Մնացորդ ս/թ.	55127	94
Դրամագլուխ		
Մնացորդ ս/թ.	492406	66
Փոխանցում	590847	49

ՀԱՇՈՒԷ ԿՇԻՌ

առ 1-ին Սեպտ. բերի 1908 թ.

ԴԵԲԵՏ

Փոխանցումն			75287	99
Անդամակցական վճար Թիֆլ. փոխ. վարկ. ընկ.				
Մնացորդ ս/թ.			77	01
Անշարժ կալուածներ				
Մնացորդ ս/թ.			436715	
Շարժական գոյք				
Մնացորդ ս/թ.			8971	66
Պարտապաններ			46808	33
Մնացորդ ս/թ.				
Դպրոցի նոր շէնքի կառուցում			1197	50
Մնացորդ ս/թ.				
Կառավարութեան մօտի գումարներ				
Մնացորդ ս/թ			21790	
			590847	49

ԿՐԵԴԻՏ

Փոխանցումն			590847	49
			590847	49

Հաշուապահ

Գ. Սարեան

ՑՈՒՑԱԿ ԱՆՇԱՐԺ ԿԱԼՈՒԱԾ

Թաղամաս	Քաղաքի № №	ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԱՆՈՒՆ	Արժէք համաձայն քաղաքային գնահատութեան		Եկամուտ	
3	177—185	Շուկա, երկհարկանի տուն նոր կառուցւած (20 կրր-պակ.) և 21 կրպակ.	144500	—	18800	—
—	218	Ներսեսեան կրպակ.	85000	—	12000	—
—	220	Դպրոցական կրպ.	10000	—	3000	—
—	276	Փիրոյեանցի կալւածք	72250	—	12000	—
—	279	Յակոբեանցի տուն	47660	—	—	—
5	582	« «	14180	—	8200	—
4	114	Արղութեանի «	17220	—	2500	—
5	373	Շերգիլեան «	1700	—	200	—
—	435	Գուլիփաշեանի «	1876	—	220	—
--	535	Շաղբաթեանի «	2040	—	200	—
—	1030	Իզմիրեանի «	921	—	—	—
7	599	Փանոսեանի տ. 1/2 մ.	10812	—	—	—
—	614	Փանոսեանի «	4641	—	1600	—
8	63	Օքրոյեանի տ. | մ.	4800	—	—	—
—	70	« « ||| մ.	510	—	—	—
—	85	« « || մ.	7183	—	1240	—
9	634 I/б.	Նազիրեանի հող 16 դես.	9122	—	—	—
	634 II/в.	« 4 «	2280	—	—	—
		Թէլէթ. այգի	120	—	—	—
			436715	—		

Ծանօթ. Հաշւէտւութեան տարում ընծայել է դպրոցին հանգուցեալ Բոչարեանը մի երկյարկանի տուն 8-րդ քաղաքամ. որ չէ մտնում սոյն ցուցակում։

Հոգաբարձութեան նախագահ՝

Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեանց

Հոգաբարձութեան անդամներ՝

1. Ամիրխանեան Յովսէփ.
2. Թոփչեանց Եղիշէ.
3. Թումանեանց Յովհաննէս.
4. Բժ. Իգիթեանց Յովհաննէս.
5. Բժ. Խատիսեանց Աղէքսանդր.
6. Կաճկաճեանց Նիկողայոս.
7. Բժշկապետ Մուրադեանց Մինաս.
8. Մանասեանց Սարգիս.
9. Սահակեան Աւետիք.
10. Տիգրանեանց Նազարէթ.
11. Ալայեանց Ղազարոս.
12. Տիկին Զօրեանց Եղիսաբէթ.
13. Բժ. Տէր-Միքայէլեանց Յովհաննէս.
14. Յովհաննիսեանց Տիգրան.
15. Ճարտարապետ Զախմախսազեանց Յարութիւն.

I.

ԴՊՐՈՑԻ ԿԱԶՄԸ

1906/7 ուսում. տարում դպրոցը բաղկացած էր երեք բաժանմունքներից, մայր դպրոցից 638 աշակերտով, Հաւլաբարի բաժանմունքից 258 աշակերտով և Սօլօլակի բաժանմունքից կամ վարժոցից 115 աշակերտով: Այս բաժանմունքի շէնքի մէջ տեղաւորուած էր նաև VII մասնագիտական դասարանը 60 աշակերտով: Հետևաբար դպրոցն իր ամբողջ կազմով ընդամենը 1071 աշակերտ ունէր:

Դպրոցիս այս երեք բաժանմունքները կառավարւեցին առանձին մանկավարժական ժողովներով ու վարչութիւններով, ուստի աւելի նպատակայարմար համարեց նրանց տեղեկագրերն առանձին առանձին տալ: Սօլօլակի բաժանմունքն այլևս գոյութիւն չունի 1908/9 ուսում. տարւանից:

Ա.

ՄԱՅՐ ԴՊՐՈՑԻ 1906/7 ՈՒՍՈՒՄ. ՏԱՐՒԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

II.

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հաշւետարում մայր դպրոցի աշակերտների ընդհանուր թիւն էր 651, որանցից 14 հոգի զանազան պատճառներով հեռացած լինելով, տարւայ վերջը մնաց 638 հոգի: Այս ընդհանուր թիւը բաշխուած էր դպրոցի 15 դասարանների մէջ հետևեալ կարգով.

Ա և Ա	զուգ.	պատր.	դասարաններում	83	հոգի:
Բ և Բ	»	»	»	89	»
Գ և Գ	»	»	»	88	»
I և I			դասարանում	110	»
II և II			»	79	»
III և III			»	69	»
VI			»	45	»
V			»	41	»
VI			»	34	»
			Ընդամենը	638	հոգի

Աշակերտներից 247 Թիֆլիսից ու Թիֆլիսի նահանգից էին, այսինքն կազմում էին 52 %, որ համեմատելով նախընթաց տարիների հետ աւելի պակաս է, քանի որ այդ տոկոսը 62, 7 %—68, 1 % է հասած եղել:

Հետևեալ աղիւսակը ցոյց է տալիս աշակերտների այդ համեմատական թւերը.

Թիֆլիս քաղաքից	247	հոգի.
Թիֆլիսի նահանգից	111	»
Գանձակի »	79	»
Երևանի »	86	»
Բագւայ »	12	»
Բաթումի և Քութայիսի	4	»
Կարսի շրջանից	12	»
Հիւսիս. կովկասեցի և Ռուսաստանցի	15	»
Պարսկաստանցի	26	»
Թիւրքիացի	46	»

ծնողների կոչումը

Ըստ ծնողների կոչման աշակերտները բաժանւում էին հետևեալ կարգերի.

Արհեստաւորների	որդիք	234	հոգի
Վաճառականների	»	192	»
Ստորին ծառայողների	»	93	»
Երկրագործների	»	68	»
Հոգեւորականների	»	52	»
Ուսուցիչների	»	8	»

Աշակերտների յառաջադիմութիւնը

Աշակերտներ	Աշակերտների թիւը	Փոխադրւում են	Մնում են
Ա. և Ա գ. պատ.	83	59 հոգի	28 հոգի
Բ. և Բ » »	89	75 »	14 »
Գ. և Գ » »	88	49 »	39 »
I և I դասարան	110	65 »	45 »
II և II »	79	48 »	31 »
III և III »	69	51 »	18 »
IV »	45	29 »	16 »
V »	41	39 »	2 »
VI »	34	34 » և	աւարտում են
Գումար	638	445 հոգի	193 հոգի

Ուրեմն 638 աշակերտներից փոխադրւել են և աւարտել են 445 հոգի, այսինքն 69, 7 %, մնացել են 193 հոգի, այսինքն 30, 3 %:

Հաշւետարամ բացի տարափոխիկ հիւանդութիւններից, համապետական անօրմալ վիճակից դպրոցական պարապմունքներին խանգարել է նաև մի այլ խոշոր պատճառ, այն է դասարանների չափազանց ծանրաբեռնութիւնը աշակերտներով (I դասարններում 54 և 56, VI-ում 48, V-ում 43):

Չքաւոր աշակերտներին օժանդակութիւն

Հաշւետարում դպրոցն օգնել է չքաւորներին պահելով Թոշակաւորներ, ամենաչքաւորներին ձրի ճաշ է տւել, գրքեր է բաժանել:

Թոշակաւորների թիւը եղել է 75, ձրի ճաշ ստացողներինը 35:

Գրադարան

Առ 1-ն սեպտեմբերի 1906 թ. դպրոցի գրադարանում պարունակւում էր ընդամենը 1971 անուն հայերէն և 1713 անուն ռուսերէն գիրք: Աւելացել է 13 անուն հայերէն և 21 անուն ռուսերէն գիրք, որոնք չեն ցուցակագրւել:

Պ. գրադարանապետի տուած տեղեկութիւններից երևում է, որ I—VI դասարանների բոլոր 378 աշակերտները օգտւել են գրադարանից և կարդացել են 5508 գիրք, այսինքն իւրաքանչիւրը միջին թւով 15 գիրք:

Կարդացել են.

Հայերէն	գրքեր	4599
Ռուսերէն	»	902
Ֆրանսերէն	»	3
Գերմաներէն	»	4
Ընդամենը		5508 գիրք:

378 աշակերտներից 287 հ. դպրոցից 898 ձրի դասագրքեր են ստացել:

Դպրոցի ուսուցչանոցի և աշակերտների համար ստացւել են հետևեալ պարբերական հրատարակութիւնները. „Вѣстникъ Воспитанія“, „Всеобщая Библіотека“, „Русскій начальный учитель“, „Русская школа“, „Былые“, „Русское богатство“, „Народный учитель“, «Հասկեր» 3 օրինակ։

1906—1097 ուսում․ տարւայ շրջանաւարտները

1. Ազատեան Թադէոս—Համամլեցի
2. Աստուածատրեան Աղասի—Կարսեցի
3. Աւագեան Արշալոյս—Աղեքսանդրապօլցի
4. Աւետիքեան Սարգիս—Թիֆլիսեցի
5. Գեղելեան Գէորգ—Թիֆլիսեցի
6. Գումշյեան Մկրտիչ—Արմաւիրցի
7. Գրիգորեան Արշալոյս—Ախալցխացի
8։ Դաւթեան Յովհաննէս—Սուրամեցի
9. Երզնկեան Սարգիս—Հաղբատեցի
10. Զաքարեան Արշակ—Մշեցի
11. Թուրազեան Վահան—Թիֆլիսեցի
12. Իգիթխանեան Կարապետ—Կարնեցի
13. Ղազարեան Անուշաւան—Ծուլաւերցի
14. Ղազարեան Երուանդ—Թիֆլիսեցի
15. Մարտիրոսեան Յակոբ—Թիֆլիսեցի
16. Մարտիրոսեան Վախթանգ—Դիլիջանցի
17. Մելեան Յարութիւն—Շամշադնեցի
18. Մելիքեան Երուանդ—Թիֆլիսեցի
19. Մելիք-Մարգարեան Բագրատ—Սալմաստեցի
20. Մելիք-Փարսադանեան Անաստաս—Հալիձորցի
21. Միրզայեան Աղեքսանդր—Շուշեցի
22. Մկրտչեան Լեոն—Կարնեցի
23. Յովհաննիսեան Յակոբ—Կարսեցի
24. Յովսէփեան Արշալոյս—Թիլֆիսեցի

24. Շանշեան Սօս—Մեղրեցի
26. Պօղոսեան Յովսէփ—Շամշադնեցի
27. Ռևազեան Գրիգոր—Թիֆլիսեցի
28. Սափարեան Յովհաննէս—Թիֆլիսեցի
29. Սէֆէրեան Յակոբ—Սուխումցի
30. Վերդեան Արամ—Գանձակեցի
31. Տէր-Աբրահամեան Աւետիք—Թիֆլիսեցի
32. Տէր-Զաքարեան Գրիգոր—Սուրամեցի
33. Տէր-Յովհաննիսեան Արսէն—Շուշեցի
34. Փուրթոյեան Լեոն—Թիֆլիսեցի

III

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է ծառայում Նախիջևանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Շխեան Սիմէօն	Թիֆ. Ալէքս. ինստ. Ժն. հ.	1900	Ռուսաց լեզու
Խաժակնեան Գարեգին	Գէորգ. ճեմ. VI. դ. և Ժնևի համալս.	1904	Ֆրանս. լեզու, ընդհ. աշխարհ. քաղաքատնտ.
Ասիլեան Միսաք	Գէորգ. ճեմ.	1886	Եկղեց. պատմ. հայոց լեզու, հայոց պատմ.
Յարութիւնեան Իսահակ	Ներս. դպր. և Ենայի համալ.	1888	Հայաստ. աշխ. Հայոց լեզու, հոգեբ. ընդհ. դիւց. հայրենագիտ.
Զոհրաբեան Յարութիւն	Կիևի համալ.	1886	Թւբ. հանրա. հաշ. երկչափ.
Մալխասեան Ստեփան	Գէորգ. ճեմ. և Պետրբ. համլ.	1890	Հայոց. լեզու, հայ. հին. գրականութիւն
Լիսիցեան Ստեփան	Վարշաւ. համլ.	1894	Հայոց պատմ. ռուսաց լեզու, պատմ. և աշխ.
Փիրումեան Տիգրան	Ներս. դպրոց	1894	Հայոց լեզու.
Հովուեան Պօղոս		1897	Հայոց լեզ. Թւբ
Միրաղեան Գեղէօն	Գիմն, VI դ. (ունի ուսուցչ. ցենզ)	1897	Թւաբանութ. ռուսաց լեզու
Քալիմեան Համբ.	Ներս. դպրոց	1896	Գեղագր.
Քափանակեան Ստեփան	Լազ. ճեմ. և Մոսկվ. համալ.	1900	Ռուսաց լեզու
Լալայեան Երուանդ	Ներս. դպր. և Ժընևի համալ.	1897	Հայոց և ընդհ. պատմութիւն
Խուցեան Սարգ. ս.	Գէորգ. ճեմ.	1901	Կրօնագիտ. և սրբազ. պատմ.
Մինասեան Արշակ քահանայ	Ներս. դպր. և Ստրասբ. համլ.	1899	Կրօնագիտութ.
Քամալեան Սարգիս	Ներս. դպր. և լսել է Ենայի հ.	1904	Սրբ. պատմ. ուսումն. Ս. Գ. հ. լ. գեղագր.
Թադէոսեան Եղիշէ	Ֆրանս. գեղարւ. ճեմարան	1904	Նկարչութիւն
Աբեղեան Արտաշէս	Գէորգ. ճեմ. և Մրբրգ. համալ.	1905	Կրօն. պատմ. գերմ. լեզու, ընդհ. աշխ.
Միրզայեան Գրիգ.	Գէորգ. ճեմ. և Պ. երաժշ. ճեմ.	1905	Երաժշտութիւն
Մուշայեան Միքայէլ	Օդեսսայի համալսարան	1906	Ֆիզիկա, քիմիա
Թերլեմիզեան Փանոս	Պարիզի գեղարւ. ճեմարան	1906	Նկարչութիւն

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է ծառայում Ներս. դպրոցում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Սեղբոսեան Լեոն	Գէորգ. ճեմ. և Մինխ. համլ.	1906	Հայոց գրականութիւն
Տէր-Աւետիքեան Սմբատ	Գէորգ. ճեմ. և Պետերբ. համլ.	1906	Հայոց նոր գրականութ.
Գիւզալեան Տիգր.	Մոսկ. Պետրով. ճեմարան	1906	Կենդանաբան. բուսաբանութ.
Բաբայեան Լեոն	Լայպց. համալ.	1906	Ընդհ. պատմ.
Դիլանեան Խաչատուր	Ներս. դպր. և կաթնտ. դպր.	1906	Թւաբ. երկրաչ. ձևագիտութիւն

26 ուսուցիչներից բարձրագոյն ուսում ստացողները կազմում են 73 $^{0}/_{0}$, իսկ միջնակարգ ուսում ստացողները 27 $^{0}/_{0}$։

Վերատեսչի պաշտօն կատարել է Սիրական Տիգրանեանը մինչև 1907 թ. փետրուարի 6-ը։ Այս օրւանից նա հրաժարւել է պետական դումայի անդամ ընտրւելուն պատճառով։ Մինչև ուսումն. տարւայ վերջը ժամանակաւոր տեսչութիւն է կազմակերպւել, պ. Գ. Խաժակնեանից և Սեմէօն Շխեանից։

Դպրոցի վերակացութիւնը յանձնած էր հինգ վերակացուների

Ամբողջ տարւայ ընթացքում լրիւ պարապմունք եղել է 136 օր կամ մօտ 20 շաբաթ։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՂԻՒՍԱԿԸ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞րքան դաս պէտք է պարապէր	Աւելորդ պարապած դասերի թիւը	Չպարապած դասերի թիւը	Ընդամէնը որքան դաս է պարապել.
Աբեղեան Արտաշէս	414	—	38	376
Ասիլեան Միսաք	460	—	114	346
Բաբայեան Լեոն	115	—	7½	107½
Գիւզալեան Տիգրան	415	—	61	353
Դիլանեան Խաչատուր	460	—	1	459
Ջոհրաբեան Յարութիւն	529	—	32	497
Թադէոսեան Եղիշէ	276	—	23	253
Թերլէմիզեան Փանոս	230	—	10	220
Լալայեան Երուանդ	345	—	40	305
Լիսիցեան Ստեփան	506	—	22	484
Խաժակեան Գարեգին	460	—	16	444
Խուցեան Սարգիս սարկ.	276	1	—	277
Հովսեան Պօղոս	276	—	26	250
Մալխասեան Ստեփան	483	—	54	429
Մինասեան Արշակ քահ.	92	—	7	85
Միրաքեան Գեղէն	460	2	—	462
Միրզայեան Գրիգոր	552	—	103	449
Մուշայեան Միքայէլ	184	—	9	175
Յարութիւնեան Իսահակ	621	—	146	475
Շխեան Սիմէօն	506	—	4	502
Սեղբոսեան Լեոն	138	—	25	113
Տէր-Աւետիքեան Սմբատ	69	—	8	61
Փիրումեան Տիգրան	391	—	—	391
Քամալեան Սարգիս	414	—	72	342
Քարիմեան Համբարձ. սար.	276	—	2	274
Քափանակեան Ստեփան	552	—	6	546
	9499	38	19	8680

Այս աղիւսակից երևում է, որ չպարապած դասերը կազմում են ընդհանուր թւի 8,6%։ Շատ բացակայութիւն ունեցողներից պ. պ. Յարութիւնեանցի և Ասիլեանցի երեխաների մէջ տանը եղել են տարափոխիկ հիւանդութիւններ։ Գ. Միրզայեանը բացակայել է իր հիւանդութեան պատճառով։

Մանկավարժական ժողովներ

1906—1907 ուսումնական տարւայ ընթացքում մանկավարժական խորհուրդն ունեցել է 70 նիստ, որոնց մեծամասնութիւնը նուիրւած է եղել վարչական և ընթացիկ խնդիրներին։ Այս տարի մանկավարժական բնոյթ ունեցող էական խնդիրը, որ դարձաւ մի շարք ժողովների և մասնաժողովների նիւթ, հիմնական դասարանների նորմալ ծրագրի մշակման հարցն էր, իսկ տարւայ սկզբներում լեզուների և այլ առարկաների ընթացիկ տարւայ նիւթի հարցն զբաղեցրեց մանկավարժական ժողովները։

Բ.

ՍՕՂՕՂԱԿԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ 1906/7 ՈՒՍՈՒՄ. ՏԱՐՒԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Հաշւետարում այս բաժանմունքի մէջ գետեղւած էին վարժոցը և VII դասարանը։ Վարժոցի բոլոր 3 պատրաստական դասարանները ծառայում էին ուսուցչացուների, այսինքն մանկավարժական մասնագիտական VII դասարանի աշակերտների գործնական պարապմունքներին։

1. Վարժոցը

Վարժոցի աշակերտների ընդհանուր թիւն եղել է 115

Ա. պատրաստական դասարանում	. .	31
Բ. » »	. .	41
Գ. » »	. .	43
Ընդամենը		115

Այս թւից 43 հոգի թիֆլիսեցի են, 72 հոգի գաւառացի, ուրեմն գաւառացիները կազմում են 63%.

Ծնողների կոչումը

Արհեստաւորների	որդիք	. .	46 հոգի
Վաճառականների	»	. .	29 »
Սարքին ծառայողների	»	. .	20 »
Հոգևորականների	»	. .	7 »
Երկրագործների	»	. .	5 »
Ծառայողների	»	. .	3 »
Ուսուցիչների	»	. .	2 »
Դերասանի	»	. .	1 »
Գրականագէտի	»	. .	2 »

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դասարաններ	Աշակ. թիւը.	Փոխադրւում են	Մնում են
Ա. պ. դ.	31	31 հոգի	—
Բ. » »	41	39 »	2 հոգի
Գ. » »	43	33 »	12 »
Գումար	115	115 հոգի	12 հոգի

Ուրեմն 115 աշակերտներից փոխադրւել են 103, մնացել են 12 հոգի, հետևաբար փոխադրւողները կազմում են 89, 5%։

Հաշւետարում Սօլօլակի բաժանմունքը թոշակաւորներ չէ ունեցել, չքաւորներին բաժանել է գրքեր և այլ դասական պիտոյքներ։

Ազատ ընթերցանութիւն

Սօլօլակի բաժանմունքը սեպհական գրադարան չունէր։ Այս պատճառով աւելի յարմար համարւեց Գ. պատրաստական դասարանի աշակերտների համար գրքեր առնել Սօլօլակի էժանագին գրադարանից։

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թւականից է ծառայում նշեալ ուսումնարանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Տէր-Միրաքեան Յովհ.	Թիֆ. ռէալ. դ. և Ենայի համալ.	1906/7	Ռուսաց լ., բնական գիտութիւն
Բաբասեան Յարութիւն	Գէորգ. ճեմ.		Գ. պատրաստականի բոլոր առարկ. բացի ռ. լեզ. բնակ. գիտ., երկչափ. և նկար.
Տէր-Առաքելեան Միքայէլ	Գլորգ. ճեմ.		Բ. պատր. դ. բոլ. առ. բացի երգեց.
Մեհրաբեան Արշակ	Գէորգ. ճեմարանի VI դաս.		Ա. պատրս. դաս. բոլ. առարկաները
Շահմազեան Արսէն	Ն. դպր. և Թիֆ. գեղարւ. դ.		Ջեռարուեստ

Վարժոցում վարիչի պաշտօն կատարել է Յ. Տէր-Միրաքեանը։

Վարժոցում պարապմունք եղել է ընդամենը 119 օր։

պ. Բաբասեանը բացակայել է 41 դասից, պ. Մեհրաբեանը 12 դասից և Շահմազեանը 3 դասից։

Վարժոցի պարապմունքները խանգարւել են ուշ սկսւելու պատճառով. շէնքի նորոգութիւնը վերջացաւ հոկտեմբերի 16-ին, ապա քոլերի պատճառով դասերն ընդհատւեցին դեկտեմբերի 18-ին և վերսկսւեցին յունվարի 16-ին։

Մանկավարժական ժողովներ

Վարժոցի մանկավարժական ժողովները մինչև նոյեմբերի 26-ը նախապատրաստական բնաւորութիւն են ունեցել։ Այդ օրւանից, երբ նախ ուսուցիչներն սկսեցին փորձնական դասեր տալ, ժողովների կազմի մէջ մտան նաև ուսուցչացուները և նիստերն այս օրւանից նուիրւեցին գլխաւորապէս ուսուցիչների և ապա նաև ուսուցչացուների փորձնական դասերի քննադատութեանը։ Այս կարգի քննադատական ժողովներ տեղի են ունեցել 18 անգամ 22 փորձնական դասերի համար։ Վերջին մանկավարժական ժողովը նուիրւել է աշակերտների փոխադրութեան խնդրին։

2. Մանկավարժական VII դասարանը

Այս դասարանում աշակերտների թիւը տարւայ սկզբին եղել է 60, վերջը մնացին 50 հոգի։

Այս աշակերտներից միայն 9 թիֆլիսեցի էին, միւսները գաւառացիներ էին, որոնցից 6 Տաճկահայաստանից էին։

Սրանցից արհեստաւորների որդիներ էին 16 հոգի, վաճառականների 11, երկրագործների 10, հոգևորականների 7, բանւորների 3 և կալւածատէրերի 2, ուսուցչի 1։

Քննութեամբ աւարտողները հետեւեալ 6 աշակերտներն էին։

1. Յարութիւնեան Ստեփան
2. Սարգսեան Հայկ
3. Սիմէօնեան Սարգիս
4. Վանցեան Արտաշէս
5. Տէր Սիմէօնեան Գարեգին
6. Ծուղուրեան Սիմէօն

Հետեւեալ աշակերտները վկայական ստացան մանկավարժական գործնական պարապմունքներ ունեցած լինելու և աւանդած առարկաներից դասեր լսած լինելու մասին.

1. Աթաբէգեան պատւական
2. Աթանասեան Պարոյր
3. Ալիխանեան Յակոբ
4. Բաղալեան Տիգրօն
5. Անտոնեան Անտօն
6. Բաղդասարեան Աղէքսանդր
7. Բուդուրեան Սարգիս
8. Գալստեան Աղէքսանդր
9. Էյվազեան Կարապետ
10. Թովմասեան Վաղարշակ
11. Խիզանեան Գարեգին
12. Ինճիկեան Գրիգոր
13. Հայրապետեան Գէորգ
14. Ղազարեան Գրիգոր
15. Ղորղանեան Աւթանդիլ
16. Մատինեան Արտաշէս
17. Մելիք-Փաշայեան Վահան
18. Մելիքսեդեկեան Արշակ
19. Մելքոնեան Արամ
20. Միրզայեան Միքայէլ
21. Մուշեղեան Նիկողայոս

22. Յովհաննիսեան Մկրտիչ
23. Յովհաննիսեան Պետրոս
24. Նազանեան Սուրէն
25. Պապովեան Յովհաննէս
26. Սարգսեան Աստուածատուր
27. Վանցեան Լեւոն
28. Տէր Աւագեան Արշակ
29. Տէր Սարգսե ան Ալլահվերդի
30. Տէր Բարսեղեան Գեղամ
31. Տէրունեան Պարոյր։

Մնացած հետեւեալ աշակերտները վկայական ստացան միայն դասերը լսած լինելնուն մասին։

1. Աղայեան Մուշեղ
2. Առաքելեան Վարդան
3. Եղիազարեան Ներսէս
4. Երիցեան Ռաֆայէլ
5. Կարապետեան Սարգիս
6. Հացագործեան Արսէն
7. Կուլիկեան Միհրան
8. Ամսէյեան Տիգրան
9. Մալխասեան Սեդրակ
10. Ջուբարեան Գրիգոր
11. Վարդանեան Յովհաննէս
12. Քոչարեան Յովսէփ
13. Ոսկերչեան Միհրան։

Այս տարւայ աննօրմալ հանրածանօթ պայմանները, որոնք այնպէս խռովել էին մեր երկրի բոլոր դպրոցների խաղաղ ընթացքը, պատճառ եղան նաև մեր աշակերտներից ոմանց իրենց անմիջական պարտականութիւնների մէջ թերանալուն։

Ուսուցչացուներից նրանք, որ ուշադրութեամբ հետեւեցին մանկավարժութեան դասերին և ջանացին այս տեսցին կամանագիտութեան տեսականը գործադրել վարժոցում, կամանագիտութեան տեսականը գործադրել վարժոցում, կ-

կան պաշար ձեռք բերին իրենց ապագայ մանկավարժական գործունէութեան համար։

VII ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր գպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է դասաւանդում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
1. Տիգրանեան Սիրական	Թիֆլ. I գիմն. և Պետրբ. համալ.	1906	Հոգեբանութիւն
2. Յովհաննիսեան Միքայէլ	Շուշ. ռէալ. գ. և Ժնևի համալ.	1906	Սոցիոլօգիա
3. Մանանդեան Յակոբ	Թիֆլ. I գիմն. և Պետրբ. համալ.	1906	Ընդհ. գրականութիւն
4. Խաժակեան Գաբրիել	Գէորգ. ճ. VI դ. և Ժն. համալս.	1904	Քաղաքատնտեսութիւն
5. Տէր Միրաքեան Յովհաննէս	Թիֆլ. ռէալ. դ. և Ենայի համալս.	1906	Մանկավարժութիւն

VII. դասարանի ուսուցչական խմբի մանկավարժական ժողովները նուիրել են գլխաւորապէս աշակերտների պարապմունքները կանոնաւորելուն և տարւայ վերջը քննութիւններին։

Գ.

ՀԱՒԱՔԱՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ 1906-1907 ՈՒՍՈՒՄ. ՏԱՐԻԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Տարւայ սկիզբը ընդունել են 259 աշակերտ, յունվարին 4։ Տարւայ ընթացքում 3 հոգի աշակերտներից մեռել են և 2 հոգի իրենց կամքով թողել են դպրոցը, այնպէս որ տարւայ վերջը աշակերտների թիւը 258 էր, եղաւ։ Դպրոցում ընդամենը 6 դասարան կար ու ր աշակերտները զետեղուած էին այսպէս.

Ա. հ և Ա. գ. պատր. դասարաններում 89 հոգի
Բ. հ և Բ. գ. » » 73 »
Գ. » » 44 »
I դասարանում » » 52 »

Ընդամենը 258

Թիֆլիս քաղաքը տուել է 138 աշակերտ, Թիֆլիսի նահանգը (առանց քաղաքի) 52, Գանձակի նահանգը 12, Երևանի նահանգը՝ 24, Ղարսի շրջանը՝ 6, Բաթումը՝ 2, Բագուն՝ 3, Զաքաթալան՝ 2, Հիւսիս. Կովկասը 1, Պարսկաստանը՝ 3 և Տաճկաստանը՝ 15։

Ըստ ծնողների կոչման աշակերտները բաժանւում են այսպէս.

Արհեստաւորների որդիք . . 78 հոգի
Վաճառականների » . . 75 »
Ծառայողների » . . 16 »
Երկրագործների » . . 24 »
Բանուորների » . . 45 »
Հոգևորականների » . . 15 »
Աստիճանաւորների » . . 3 »
Ուսուցիչների » . . 2 »

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դասարաններ	Աշակերտների թիւը	Փոխադրւում են	Մնում են	Արձակւում են
Ա. հ. և Ա. գ. պ.	89	62	27	—
Բ. » » Բ. » »	73	40	32	1
Գ. » պատրս. դաս.	44	28	14	2
I. դասարան	52	44	8	—

Հալաբարի բաժանմունքը թոշակաւորներ չէ ունեցել, միայն չքաւոր աշակերտները ձրիապէս ստացել են գրքեր և այլ դասական պիտոյքներ։

Հալաբարի բաժանմունքը սեփհական գրադարան չէ ունեցել։ Մանկավարժական ժողովի որոշմամբ մայր դպրոցի գրադարանից փոխադրուել են մանկական ընթերցանութեան գրքեր թւով 237 և աշակերտներին ազատ ընթերցանութեան համար բաշխուել։

Հալաբարի բաժանմունքում պարապմունքներն սկսուել են շատ ուշ նոյեմբերի 12-ին դպրոցական շէնքի վերանորոգման պատճառով և վերջացել են մայիսի 19-ին։ Պարապած օրերի թիւն եղել է 110։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է ծառայում նրանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Աբեղ՚ան Յովսէփ	Ներս. դպրոց	1906 թուականից	Երգ., կրօն., հ. լ.
Աւետեան Սեդր.	Խարկովի համլ.		Ռուսաց լեզու
Թոփչեան տ. Հրանոյշ	Ալէքս. պրգմ. և ուս.ց. Բերլինի		Թւաբ., իրագն.,
	Հումբ. կուրս.		
Թումանեան Աշոտ	Ներս. դպրոց		Կրօնագ., պատմ. հայոց լեզու
Ղօրղանեան Լևոն	Գէորգ. ճեմ.		Կրօնագ., աշխր., հայոց լեզու
Շահմազեան Արսէն	Ներս. դպրոց		Նկարչութ., ձեռարւեստ
Շահվերդեան օր. Օսաննա	Օր. գիմնազիա		Ռ. լեզու, թւաբ.
Սահակեան Արամ	Ներս. դպրոց		Թւաբ., իրագն., բնագ. և ձևագիտ.

Վերակացուի պաշտօն կատարում էին երկու հոգի։

Ուսուցիչների Բացակայութիւնները

Աբազեան բացակայել է 3 օր, Աւետեան՝ 2 օր, տ. Թոփչեան՝ 4 օր. Թումանեան՝ 3 օր, Ղօրղանեան՝ 1 3 օր, Շահմազեան՝ 1 օր, օր. Շահվերդեան՝ 1 1 օր և Սահակեան 2 օր։ Բաց թողած դասերի փոխարէն բոլոր ուսուցիչները պարապել են աւելորդ դասեր, բացակայ ուսուցիչների դասերը պարապել են նրանց ազատ ընկերները։

Մանկավարժական ժողովներ

Մանկավարժական խորհուրդը տարւայ ընթացքում ունեցել է 12 նիստ բոլոր ութ ուսուցիչների ներկայութեամբ։ Ժողովների խորհրդածութեան առարկայ եղել են հետևեալ խնդիրները. 1) նոր աշակերտների ընդունելութեան, 2) կարգապահութեան վերաբերեալ խնդիրներ, 3) դասագրքերի ընտրութիւն, 4) աշակերտների յառաջադիմութեան ու վարքի գնահատութեան, 5) ընթերցանութեան գործի կազմակերպութիւն և այլն։ Բացի պաշտօնական ժողովներից ուսուցչական խումբը շատ անգամ ունեցել է նաև մասնաւոր խորհրդակցութիւններ այս կամ այն դպրոցական խնդրի մասին։

Բժշկական տեղեկագիր Ներսիսեան Հոգևոր դպրանոցի Սօլօլակի բաժանմունքի 1906/7 ուսումնական տարւայ

Բժիշկը շաբաթը երեք անգամ այցելում էր մայր դպրանոցը և երկու անգամ Սօլօլակի բաժանմունքը և որոշ ժամեր ընդունում էր հիւանդ աշակերտներին, ուսուցիչներին և ծառայողներին, ծանր հիւանդների այցելում էր տանը։

Ներսիսեան դպրանոցում հաշւետարում որպէս և առաջները աշակերտների կեանքի պայմանները բժշկական և առողջապահական տեսակէտից թէ դպրանոցի ներսը և թէ դպրանոցից դուրս շատ ծանր են եղել։

Այդ ժամանակամիջոցին բժշկական օգնութեան գործը բարդացաւ և մի այլ հանգամանքով։ Քաղաքում սկսւեց տարածւել տարափոխիկ քութէշ հիւանդութիւնը և որովհետև Ներսիսեան դպրանոցի աշակերտների մէջ ևս

եղան հիւանդութեան դէպքեր թւով մօտ տասը, ուստի և դպրանոցի պարապմունքները բժշկի առաջարկութեամբ ընդհատւեցին մի ամիս ժամանակով—այն է 1906 թ. դեկտեմբերի 15-ից մինչև 1907 թ. յունվար ամսի 15-ը։ Այդքան ժամանակամիջոց ընդհատւեցան քաղաքի մէջ գոյութիւն ունեցող և միւս դպրոցների պարապմունքները։

Հաշւետւութեան ժամանակամիջոցին Թոքախտի նըշաններով հիւանդացել են բարձր դասարանի 3 աշակերտներ, որոնք ուղարկւել են իրանց ծննդավայրը՝ գիւղերը, մի աշակերտի ձախ ուսի ոսկրը—իբրև հետևանք օսդէօմալացիա տկարութեան—ընկերների հետ խաղալիս անզգոյշ շարժումից կոտրւեց և բաւականին ժամանակ կանոնաւորապէս բժշկւելով՝ կարողացաւ կատարելապէս առողջանալ։

Դպրոցների հիւանդական դրութիւնը

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԹԻՒԸ

	Մայր դպրանոց	Սօլօլակի բաժանմունք	Հաւլաբարի բաժանմունք
Քութէշ	10	6	2
Ճնչառութեան գործ. հիւանդ.	574	326	215
Արեան շրջանառութեան	153	96	83
Ստամոքսի և աղիքի խանգարում	442	325	232
Արեան պակասութեան	214	163	113
Մաշկի հիւանդութեան	45	86	24
Քամի (ревматизмъ)	185	106	93
Վէրքեր	52	60	18

Մալարիա և ինֆլուէնցիա	312	169	132
Աչքի հիւանդութեան	64	45	34
Ականջի	37	20	18
Քթի հիւանդութիւն	15	14	9
Ներվային հիւանդութիւն	87	38	44
Փորի ճիճուներ	35	60	17
Ատամնացաւ	47	—	14
Թոքախտ	3		—
	2175	1551	1050

Այս թւերը ցոյց են տալիս այցելութիւնների քանակը որ է՝ 3325։ Այս թւի մէջ մանում են նաև բժշկի այցելութիւնները տներում։

Դ.

ՄԱՅՐ ԴՊՐՈՑԻ 1907-1908-ՈՒՄ. ՏԱՐՒԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

I.

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Այս ուսումնական տարւայ ընթացքում մայր դպրոցում զետեղւած էին II. դասարանից սկսած մինչև VII դասարանը, որոնց թիւը զուգընթացներով համնում էր տասնի. երեք II, երկու III, երկու IV, մէկ V, մէկ VI և մէկ VII։ Ուսումնական տարւայ սկզբին դպրոցում կային 356 աշակերտ, յունւարին ընդունւել են 5 աշակերտ, տարւայ ընթացքում դըպրոցից դուրս են գնացել հիւանդութեան և այլ պատճառներով 22 աշակերտ, այսպիսով հաշւետարւայ վերջը կային ընդամենը 339 աշակերտ։ Դասարաններում աշակերտները բաժանւած էին այսպէս.

II, II զ, II. զ. բ. դասարաններում 128 հոգի
III. հ, և III. զ, » 62 »

IV և. IV զ. դասարաններում 66 հոգի
V դասարանում 31 »
VI » 40 »
VII » 12 »

Ընդամենը 339

Աշակերտների ընդհանուր թւից Թիֆլիսեցիներ են 86 հոգի, Թիֆլիսի նահանգից՝ 54, գաւառացիներ՝ 140, Թիւրքիայից՝ 37, և Պարսկաստանից 23 հ. Մայր դպրոցի աշակերտների կէսից աւելին կամ Թիֆլիս քաղաքից են կամ Թիֆլիսի նահանգից։

Ծնողների կոչումը

Ըստ ծնողների կոչման աշակերտները բաժանւում էին հետևեալ կարգերի.

Արհեստաւորների	որդիք	99	հոգի
Վաճառականների	»	94	»
Հոգևորականների	»	37	»
Երկրագործների	»	66	»
Սորբին ծառայողների	»	35	»
Աստիճանաւորների	»	3	»
Ուսուցիչների	»	5	»

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դասարաններ	Աշակերտների թիւը	Փոխադրւում են	Մնում են
II, II զ. II զ. բ.	128	96 հոգի	32 հոգի
III հ. III զ.	62	43 »	19 »
IV հ. IV զ.	66	43 »	23 »
V	31	24 »	7 »
VI	40	35 »	5 (քննելի)
VII	12	12 »	

Այսպիսով 339 աշակերտներից փոխադրւում են 253 աշակերտ, այսինքն 74,6 %, աւարտել են 35 աշակերտ, մնացել են 86 աշակերտ, այսինքն 254 %.

VI. դասարանի 35 աշակերտներն ստացել են աւարտական վկայագիր, իսկ 5 հոգի քննելի են։ VII դասարանի բոլոր 12 աշակերտներն ստացել են առանձին աւարտական վկայագրեր։

Մանկավարժական ժողովը հաւատացած է, որ եթէ առաջիկայ տարին ևս լինի աշխատանքի կարգի մի տարի, որպիսին եղաւ անցածը, անկասկած աշակերտների տարեկան առաջադիմութեան ընդհանուր պատկերը, կը փոխուի յօգուտ դպրոցական գործի, յօգուտ աշակերտութեան։ Նախընթաց երկու տարիներում աշխատանքի պատրաստակամութիւնը, սովորելու անվերապահ ցանկութիւնը չափազանց թուլացած էր աշակերտութեան մէջ, որպէսզի կարելի լինէր մի տարուայ թէկուզ եռանդուն աշխատանքով, կանոնաւոր պարապմունքներով հասնել ցանկալի հետևանքի։

Չքաւոր աշակերտներին օժանդակութիւն

Հաշւետարում դպրոցն օգնել է չքաւորներին պահելով թոշակաւորներ, ամենաչքաւորներին ձրի ճաշ է տուել, գրքեր է բաժանել։

Թոշակաւորների թիւն եղել է 75, ձրի ճաշ ստացողներինը՝ 20։

Գ ր ա դ ա ր ա ն

Առ 1-ն սեպտեմբերի 1907 թ. դպրոցի գրադարանում եղել է ընդամենը 1971 անուն հայերէն և 1713 անուն ռուսերէն գիրք։ Հաշւետարուայ ընթացքում ձեռք են բերուած 382 անուն հայերէն և 370 անուն ռուսերէն գիրք։ Տարուայ ընթացքում գրադարան մտել է 425 անուն հայերէն և 581 անուն ռուսերէն, ընդամենը 1006 անուն գիրք։

Պ. գրադարանապետի տուած տեղեկութիւններից երեւում է, որ II—VII դասարանների բոլոր աշակերտներն օգտուել են դպրոցի գրադարանից և կարդացել են 4830 գիրք, այսինքն միջին թւով իւրաքանչիւր աշակերտ 14 գիրք։

Այս կարդացած գրքերից 3310 հայերէն, 1732 ռուսերէն, 14 գերմաներէն և 11 ֆրանսերէն են եղել։

Գրադարանից 250 աշակերտ ստացել են նաև 8634 ձրի դասագրքեր։ Ամառուայ համար ընթերցանութեան գրքեր տրուել են բարձր դասարանների աշակերտներին, իսկ դասագրքեր՝ բոլոր վերաքննուողներին։

1907-1908 թւականի VI. դասարանի ընթացաւարտները

1. Ամիրջանեան Տիգրան—Վաշլեանցի
2. Գուլոյեան Նիկար—Պարսկաստանցի
3. Դարբինեան Մատթէոս—Շամշադնեցի
4. Երամեան Լևոն—Թիֆլիսեցի
5. Երկանեան Սմբատ—Կարնեցի
6. Թորոսեան Թէոդորոս—Ախալցխացի
7. Թումանեան Սեդրակ—Ագուլեցի
8. Թափչեան Յակոբ—Ալէքսանդրապօլցի
9. Խանազատեան Հրանդ—Ղարաքիլիսեցի
10. Կարապետեան Գարեգին—Հին-Նախիջևանցի
11. Կարապետեան Ներսէս—Վանեցի
12. Ղօլթուխչեան Լևոն—Կարսեցի
13. Մահտեսի-Մկրտչեան Յակոբ—Հին-Նախիջևանցի
14. Մայիլեան Մելիք—Շամշադնեցի
15. Մանուկեան Երւանդ—Վաղարշապատցի
16. Մարգարեան Հմայեակ—Հին-Նախիջևանցի
17. Մեսեան Զաքարիա—Դաղէթցի
18. Յարութիւնեան Յովհաննէս—Թիֆլիսեցի
19. Նազարբէգեան Արտաշէս—Թաւրիզեցի

20. Շահվերդեան Արամ—Այգեձորցի
21. Շահվերդեան Արմենակ—Այգեձորցի
22. Զիլինգարեան Խաչատուր—Ղազախեցի
23. Պետրոսեան Սրապիոն—Ալէքսանդրապօլցի
24. Սողոմոնեան Վահան—Մակուեցի
25. Վարդանեան Վարդան—Պարսկաստանցի
6. Տէր-Անանեան Արշալոյս—Շամշադնեցի
27. Տէր-Աւետիսեան Կամսար—Ղազախեցի
28. Տէր-Աւետիքեան Յովհաննէս—Գանձակեցի
29. Տէր Խաչատրեան Սերովբ—Ղազախեցի
30. Տօնիեան Արամ—Նուխեցի
31. Փանոսեան Յակովբ—Կարսեցի
32. Գօլանճեան Մինաս—Կարնեցի
33. Մեհրաբեան Արամ—Թիֆլիսեցի
34. Վարդանեան Աղեքսանդր—Ծօճկանեցի

VII Դասարանի ընթացաւարտները

1. Ազատեան Թադէոս—Համամլուեցի
2. Աւետիսեան Սարգիս—Թիֆլիսեցի
3. Գումշայեան Մկրտիչ—Արմաւիրցի
4. Զաքարեան Արշակ—Տաճկաստանցի
5. Թուրազեան Վահան—Թիֆլիսեցի
6. Իգիթխանեան Կարապետ—Կարնեցի
7. Ղազարեան Անուշաւան—Շուլաւէրցի
8. Մելիքեան Երուանդ—Թիֆլիսեցի
9. Յովհաննիսեան Սարգիս—Շուշեցի
10. Ռեազեան Գրիգոր—Թիֆլեսեցի
11. Ստեփանեան Մկրտիչ—Վաղարշապատցի
12. Մատթէոսեան Մատթէոս—Երևանցի

Էքստերն (վերջնական) քննուողներից ատեստատ ստա-
նալուն արժանացել են

1. Բասմաճեան Գեղամ—Ալաշկերտցի
2. Սարգսեան Արմենակ—Պարսկաստանցի
3. Շահնազարեան Սարգիս—Նուխեցի
4. Մինասեան Առաքել—Ախալցխացի
5. Թադոսեան Յովհաննէս—Տաճկաստանցի

Բացի սրանցից անցեալ 1906/7 ուս. տար. վերաքն- նութիւն ունեցողներից VI. դ. աւարտել է Փուրթոյեան Լևոնը—Թիֆլիսեցի։

II

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է դասաւանդում ուսումնարանում.	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Ահարոնեան Աւետիս	Գէորգ. ճեմար. և Լօզանի համալսարան	1907	Հայոց նոր գրականութիւն
Աբեղեան Արտաշէս	Գէորգեան ճեմար. և Մարբ. համալսարան	1905	Գերմ. լեզու. կրօնների պատմութիւն
Ասիլեան Միսաք	Գէորգեան ճեմարան	1886	Հայոց լեզու, հայոց պատմ. հայաստ. աշխարհագրութ.
Արծրունի Վահան, բժիշկ	Թիֆլ. I գիմնազ. և Պարիզի համալսարան	1907	Առողջապահութիւն, բնախօսութիւն
Բաբայեան Լևոն	Շուշու թեմական դպրոց և Լայպցիգի համալսարան	1906	Ընդհ. պատմութիւն
Գիւզալեան Տիգրան	Մոսկվ. Պետրով. ճեմարան	1906	Բուսաբանութիւն
Ջոհրաբեան Յարութիւն	Կիևի համալ.	1886	Հանրահաշիւ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է դասաւանդում ուսումնարանում.	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Լիսիցեան Ստեփան	Վարշավայի համալսարան	1894	Հայոց պատմութիւն, ռուսաց պատմութիւն, ընդհ. պատմութիւն, ռուսաց լեզու
Խաժակնեան Գարեգին	Գէորգեան ճեմարան, Ժնևի համալսարան	1904	Ֆրանս. լեզու, քաղաքատնտեսութիւն
Խուցեան Սարգիս սարկաւագ	Գէորգեան ճեմարան	1901	Կրօն
Մալխասեան Ստեփան	Գէորգեան ճեմարան և Պետերբուրգի համալսարան	1890	Հայոց հին գրականութիւն, հայոց լեզու
Մինասեան Արշակ քահանայ	Ներս. դպրոց և Ստրասբուրգի համալսարան	1899	Կրօնագիտութիւն
Միրզայեան Գրիգոր	Գէորգեան ճեմարան և Պետերբուրգի երաժշտ. ճեմար.	1905	Երաժշտութիւն
Մուշայեան Միքայէլ	Օդեսսայի համալսարան	1906	Ֆիզիկա, քիմիա, երկչափ.

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է ծառայում ուսումնարանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Յարութիւնեան Իսահակ	Ներս. դպրոց և Ենայի համալսարան	1888	Հոգեբանութիւն, հայոց լեզու
Տամշինեան Աւետիք	Պետերբուրգի գեղարւ. ճեմ.	1884	Նկարչութիւն
Շխեան Սեմէօն	Թիֆլիսի Ալէքսանդ. ինստ. և Ժնևի համալսարան	1898	Ռուսաց լեզու
Հովսէփեան Պօղոս	Ներս. դպրոց և Գէորգեան ճեմարան	1897	Թւաբանութիւն
Սեղբոսեան Ղևոն	Գէորգեան ճեմարան, Լայպցիգի համալ.	1906	Հայոց լեզու և նոր գրականութիւն, ընդհանուր պատմութիւն
Տէր-Միրաքեան Յովհաննէս	Թիֆլիսի րէալ. դպրոց և Ենայի համալսարան	1906	Մանկավարժութիւն
Փիրումեան Տիգրան	Ներսիսեան դպրոց	1894	Ընդհանուր պատմութիւն

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է ծառայում ուսումնարանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Քարիմեան Համբարձում սարկաւագ	Ներսիսեան դպրոց	1896	Գեղագրութիւն
Քափանակեան Ստեփան	Լազարեան ճեմարան և Մոսկվայի համալսարան	1900	Ռուսաց լեզու

Վերատեսչի պաշտօն կատարել է Աւետիս Անդրոնեանը։ Վերակացութիւնը յանձնուած է եղել երեք վեբակացուների։

Ամբողջ տարւայ ընթացքում լրիւ պարապմունք եղել է 170 օր կամ 28 շաբաթ։ Ուսուցիչների բացակայութեան ցուցակը հետևեալն է.

Ուսուցիչների ազգանուն-ները	Անլորդ պարապած դասերի թիւը	Զպարապած դասերի թիւը	Քանի անգամ է ուշացել
Ահարոնեան Աւետիս	4	21	--
Աբեղեան Արտաշէս	1	6	1
Սաֆլեան Միսաք	—	1	—
Արծրունի Վահան բժ.	—	12	2
Բաբայեան Լեոն	—	8	—
Գիւզալեան Տիգրան	15	35	2
Ջոհրաբեան Յարութիւն	—	19	1
Խաժակեան Գարեգին	—	38	3
Խուցեան Սարգիս սարկաւագ	1	—	--
Հովուեան Պօղոս	1	—	—
Լիսիցեան Ստեփան	34	6	3
Մալխասեան Ստեփան	6	9	—
Մինասեան Արշակ քահ.	1	18	1
Միրզայեան Գրիգոր	8	54	5
Մուչայեան Միքայէլ	1	15	6
Յարութիւնեան Իսահակ	—	30	—
Շխեան Սիմէօն	10	25	—
Շամշինեան Աւետիք	—	36	4
Տէր-Միրաքեան Յովհան.	—	1	—
Փիրումեան Տիգրան	—	—	—
Քարիմեան Համբարձում սարկաւագ	2	5	—
Քափանակեան Ստեփան	—	2	—
Սեղբոսեան Լեոն	—	33	—

Մանկավարժական ժողովներ

1907-1908 ուսում. տարւայ ընթացքում ժողովների 46 նիստ է տեղի ունեցել: Զբաղմունքների նիւթերն եղել են մեծ մասամբ վարչական, դաստիարակչական խնդիրներ, որոնց մէջ գլխաւորը տեղը բռնել է նոյն առարկաների դասատուների պարապմունքների մէջ ընդհանուր ներդաշնակութիւն պահպանելու ծրագիրը, աշակերտների դաստիարակութեան բարելաւումը և նրանց մէջ աշխատանքի եռանդը և պատրաստակամութիւնը զօրացնելու հարցեր: Ուսուցչական ժողովին մասնաւորապէս զբաղեցրել է Ներսիսեան դպրոցի ծրագրի մշակումը, որ սկսւած է անցեալ տարւանից:

Դպրոցի բարոյական մթնոլորտը որակելով կարելի էր այս տարին աշխատանքի և կարգի տարի համարել: Դպրոցական կեանքին անախորժ և խորթ ոչ մի երևոյթ չի խանգարել պարապմունքների կանոնաւոր ընթացքը: Դրսում ստեղծւած համեմատական խաղաղութիւնը նաև աշակերտների մտածողութեան մէջ յօգուտ աշխատանքի և պարտաճանաչութեան առաջ եկած խիստ հասկանալի, խիստ բնական յեղաշրջումը եկել են լայն չափով օժանդակելու դպրոցական կեանքի նորմալ և արդիւնաւէտ ընթացքին: Հաճոյքով արձանագրում է վերատեսուչը նաև ուսուցչական խմբի մէջ իշխող կատարեալ համերաշխութիւնը, որ այնպէս փայլուն կերպով արտայայտւում էր մանկավարժական ժողովներում: Վերատեսուչը առանձին արժէք է տալիս այս երևոյթին, որովհետև ուսուցչական խմբի ներդաշնակ գործունէութիւնը, համերաշխութիւնը ունենում է իր չափազանց բարերար ազդեցութիւնը աշակերտների վրայ և դրա հակառակ ամենաթեթև ընդհարումը կամ յարաբերութիւնների անախորժութիւնը ուսուցիչների մէջ միշտ ունենում է չա-

փազանց կորստաբեր, չափազանց արտասւալի հետևանքներ կրթող սերնդի վրայ։

Գիտակցելով որ աշակերտական անօգուտ տրտունջներն ու յուզումները յաճախ արդիւնք են նրանց տւած աշխատանքի ոչ բաւարար չափի կամ լրջութեան պակասութեան, մանկավարժական ժողովը հետամուտ եղաւ դասերից դուրս կազմակերպել գրական հանդէսներ թէ հայերէն և թէ ռուսերէն լեզուներով։ Տարաբաղդաբար յարմարաւոր դահլիճի բացակայութիւնը միշտ խոչընդոտ է հանդիսանում և՛ բազմակողմանիութեան և՛ յաճախ կազմակերպելուն։ Դա խիստ ցաւալի հանգամանք է, որովհետև այդ աշակերտական հանդէսների դաստիարակչական ահագին նշանակութիւնն անվիճելի է։ Մասնաւորապէս բարձր VI և VII դասարանները անտեղի ժամավաճառութիւնից ազատելու, նրանց ազատ ժամանակը օգտակար կերպով գործ դնելու նպատակով վերատեսուչը յանձն առաւ յունվարից յետոյ ընդհանուր գրականական դասեր (2-3 շաբաթական յիշեալ դասարաններում ճաշերից յետոյ)։ Ուրախալի էր, որ այդ ազատ դասընթացքը գրաւում, էր այդ երկու դասարանների համարեա ամբողջութիւնը։

Վերատեսուչը Հոգաբարձութեան ուշադրութիւնը հրաւիրում է աշակերտական նպաստների սիստեմի վրայ։ Նպաստների գործը մինչև այժմ եղած սովորական ձևով շարունակելը համարեա անհնարին է։ Աշակերտներին հընգական ռուբլի է բաժանւում, միացնելով դրա հետ նաև ոմանց ձրի ճաշ։ Այդ օգնութիւնը միանգամայն անբաւար է, ոչ թէ տանելի, այլ նոյն իսկ տանելիից էլ վար կեցութիւն վարելու համար։ Այդ պատճառով նպաստն իր նպատակին չի հասնում, չի օժանդակում աշակերտների սովորելուն և ընդհակառակը շատերը քայքայւած առողջութեամբ թողնում հեռանում են ուսման կէսից յաճախ առողջութիւնն անդառնալի կերպով կորցրած։ Այս բոլորը

չափազանց ցաւալի է։ և անդրադառնում է աշակերտների ֆիզիկականից դուրս նաև բարոյականի վրայ։ Նրանց դաստիարակութիւնը չափազանց տուժում է այդ յարատև ու անողորմ պայքարից, կեանքի անանցանելի դժուարութիւնների դէմ, պայքար, ուր յաղթանակը միշտ կարիքինն է։ Մենք մեր նպաստների սիստեմով գրաւել ենք կարօտ աշակերտների ահագին թիւ, հետևապէս և գիտակցաբար պատրաստել ենք տառապողների մի ահագին բազմութիւն։ Անհրաժեշտ է հիմնովին վերափոխել նպաստի գործը հետևեալ կերպով. ա) Նւազեցնելով նպաստաւորների թիւը, բարձացնել նպաստի քանակը, օրինակ փոխանակ հինգ ռուբլու յատկացնել տասը ռուբլի։ Բ) Երբէք դրամը չտալ աշակերտների ձեռքը, որոնք հեշտութեամբ կարող են այն ծախսել իրենց ոչ առաջնակարգ պէտքերի վրայ։ Գ) Նպաստի մի մասը իրագործել զգեստ տալով չունևոր երեխաներին։ Դ) Վարձել նրանց համար յարմարաւոր բնակարաններ, 2-3-4 հոգու միասին։

Անկասկած՝ վարչութիւնը այս բոլոր դժւարութեամբ կը կարողանայ մենակ իրագործել, ուստի անհրաժեշտ է գործի կոչել «Ներսիսեան դպրոցի չքաւոր աշակերտներին օգնող ընկերութիւնը», որ եթէ վերջնականապէս կազմակերպւի, կարող է վերին աստիճանի օգտակար լինել։

Ե.

Սօլօլակի բաժանմունքի 1907—1908 թ. ուսում. տարւայ տեղեկագիրը.

Այս տարի Սօլօլակի բաժանմունքում զետեղւած էին չորս պատրաստական և մի առաջին դասարան, որոնցից Գ. հ. դասարանը ծառայեց իբրև վարժոց ուսուցչացու-

ների (VII. դասարանի աշակերտների) գործնական պարապմունքների համար:

Աշակերտների ընդհանուր թիւը տարւայ սկզբին եղել է 234, իսկ վերջը 228, որոնց 119 մայր—դպրոցից փոխադրւածներն են: Երկու աշակերտ մեռան քութէշից, իսկ միւսները դուրս գնացին դպրոցից զանազան պատճառներով:

Դասարանների վերջնական կազմը հետևեալն էր.

Բ. հ. և Բ. գ. պատրաստական դասարաններ 82 հոգի
Գ. հ. և Գ. գ. » » 101 »
I. դասարան » » 45 »

Այս աշակերտներից Թիֆլիսեցի են 92, գաւառացի 123, Տաճկաստանից 9 և Պարսկաստանից 4:

Ծնողների կոչումը.

Առևտրականների որդիք	.	82 հոգի
Արհեստաւորների	.	77 »
Բանւորների որդիք	.	34 »
Երկրագործների	.	7 »
Ծառայողների	.	8 »
Գրականագէտների	.	2 »
Դերասանների	.	2 »
Ուսուցիչների	.	4 »
Հոգևորականների	.	5 »

Աշակերտների յառաջադիմութիւնը.

Դասարաններ	Աշակերտների թիւը	Փոխադրւում են	Մնում են
Բ. և Բ. գ. պ.	82	67 հոգի	15 հոգի
Գ. և Գ. գ. »	101	81 »	20 »
I. դասարան	45	28 »	17 »

Այսպիսով 228 աշակերտներից փոխադրւում են 176 հոգի, մնում են 52 հոգի, այսինքն 77,2 $^{0}/_{0}$: Մնացողներից 11 հոգի արձակւել են իբրև երկրորդ տարին մնացողներ:

Աշակերտների բացակայութիւնները

Այս տարի աշակերտների բացակայութիւններն անհատական բնաւորութիւն են ունեցել և պարապմունքներին զգալի խանգարմունք չեն պատճառել, թէև օր. քութէշից եղան հիւանդացողներ և երկու մեռնող:

Սօլօլակի բաժանմունքը այս տարի էլ թօշակաւորներ չէ ունեցել և չքաւորներին բաժանել է գրքեր և այլ դասական պիտոյքներ:

Ազատ ընթերցանութիւն

Շաբաթական ընթերցանութեան ժամերն այս տարի աւելի զարգացրին ընթերցասիրութիւն աշակերտների մէջ: Քանի որ Սօլօլակի բաժանմունքը սեպհական աշակերտական մատենադարան չունէր, աշակերտներին դիւրութիւն տւեց Սօլօլակի էժանագին գրադարանից գրքեր ստանալու:

Ուսուցիչներ

Ուսուցիչների Ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է պաշտօնավարում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Բաբասեան Յարութիւն	Գէորգեան ճեմ.	1906	Հայոց լեզու և երգեցողութիւն
Դիլանեան Խաչատուր	Ներսիս. դպրոց և կաթնատնտեսութեան դպրոց	1906	Թւաբանութիւն բնական գիտութիւններ, երկրաչափութիւն
Զառաֆեան Աւետիք	Ներսիս. դ.	1906	Աշխարհագրութիւն, պատմութիւն, գեղագրութիւն
Խուցեան Սարգիս սարկաւագ	Գէորգեան ճեմարան	1901	Կրօնագիտութ.
Մառանջեան Սեդրակ	Ներսիս. դպրոց և կոչում քաղաք. դպր. ուսուցչի	1906	Հայոց լեզու, իրագնութիւն
Շահմազեան Արսէն	Ներս. դպրոց և Թիֆլ. նկարչ. կուրսեր	1906	Նկարչութիւն

Ուսուցիչների Ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է պաշտօնավարում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Պապովեան Գրիգոր	Ներս. դ. և ռուս. համալս.	1907	Ռուսաց լեզու
Տէր Միրաքեան Յովհ.	Թիֆլ. ռէալ. դպրոց և Ենայի համալս.	1906	Հայոց լեզու, բնական գիտութիւններ, թւաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, պատմութիւն վարժուցում:

Ամբողջ տարւայ ընթացքում պարապմունք եղել է 168 օր.

Ուսուցիչների բացակայութիւնները

Մառանջեանը բացակայել է 1 դասից, հ. Բարխմեանը"
2, Բաբասեանը՝ 8, Շահմազեանը՝ 14, Զառաֆեանը՝ 17,
հ.՝ Խուցեանը՝ 25, Պապրովեանը՝ 55 դասից։ Այս 124
բացակայութիւններից 88 յարգելի պատճառներով են եղել,
իսկ 36-ի համար այդպիսի տեղեկութիւններ տրւած չեն։

Մանկավարժական ժողովները.

Այս տարւայ ընթացքում Սօլօլակի բաժանմունքում
տեղի են ունեցել 18 անգամ մանկավարժական ժողովներ։
Պարապմունքների նիւթ եղել են բացի վարչական
խնդիրներից դասագրքերն ու դասական պլանները։

Առանձին ուշադրութեան առնուած են գրաւոր աշխատութիւնների մեթոդները: Բանաւոր պարապմունքների մասին ժողովներում միայն մի քանի խոշոր խնդիրների մասին խօսք է եղել: Մեթոդների մասին առաւելն աւելի յարմար է համարել այս կամ այն դասին վերաբերեալ խորհրդակցութիւններ ունենալ ամեն մի ուսուցչի հետ առանձին առանձին:

Ուսուցչացուների պարապմունքները վարժոցում

Այս տարի ուսուցչացուների գործնական պարապմունքները տեղի ունեցան Սօլօլակի բաժանմունքի Գ. հիմնական պատրաստական դասարանում: Պրակտիկանտները 12 հոգի էին: Սկզբները, այսինքն մինչև նոյեմբերի 3-ը, քանի որ մանկավարժութեան թէօրիայից ուսուցչացուները պատրաստութիւն չունէին, նպատակայարմար համարուեց պրակտիկային յատկացրուած շաբաթական 7 ժամից միայն 3 ժամը յատկացնել վարիչի դասաւանդութեանը վարժոցում ներկայ լինելու: Այնուհետև որ առարկայի մեթոդիկան որ վերջացնում էին, հետզհետէ անցնում էին նաև այդ առարկայի դասաւանդմանը երեք շաբաթական հերթով: Միայն հայոց լեզուին՝ իբրև մեթոդական տեսակէտից աւելի բարդ առարկայի՝ 4—5 շաբաթական հերթ տրուեց: Այնպիսով բոլոր պրակտիկանտներին դասաւանդման հերթ հասաւ մի մի փորձնական դասով:

Վարժոցում տեղի ունեցան 147 ժամ գործնական պարապմունքներ հայոց լեզուից, թւաբանութիւնից, բնական գիտութիւններից (հանքաբանութիւնից, բուսաբանութիւնից, կենդանաբանութիւնից և բնագիտութիւնից), պատմութիւնից և աշխարագրութիւնից:

Պրակտիկանտներից հայոց լեզու աւանդել են Ազատեանն ու Իգիթխանեանը, թւաբանութիւն՝ Ռեւազեանն ու Աւետիքեանը, պատմութիւն՝ Մելիքեանն ու Յովհաննիսեանը, աշխարհագրութիւն՝ Ստեփանեանը, Թարագեանը, Տէր Մաթէոսեանն ու Գումշայեանը, բնական գիտութիւններ՝ Ղազարեանն ու Զաքարեանը:

Այս տարուայ VII դասարանի մանկավարժական պարապմունքների մասին վարիչի եզրակացութիւնը հետեւալն է. ուսուցչացուները տարրական դպրոցների ծրագրի առարկաների մեթոդիկան գոհացուցիչ չափով իւրացրին և թէ իբրև պրակտիկանտներ և թէ իբրև քննադատ՝ ապացուցին, որ ճանաչեցին այն ճանապարհը, որ նրանց պիտի տանի դէպի կատարելագործութիւն և արգասաւոր գործունէութիւն:

Զ.

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ 1907-1908 ՈՒՍՈՒՄ. ՏԱՐՒԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Հաւլաբարի բաժանմունքում կային 170 աշակերտ, որոնց վրայ աւելացան մայր-դպրոցի այս բաժանմունքը փոխադրուած 142 աշակերտները և սեպտեմբերի կիսին վերաբացուած ա. պատրաստականի աշակերտներից 17-ը ու նոր ընդունուած 9 հոգի: Այսպիսով աշակերտների ընդհարուր թիւը 338 եղաւ: Տարուայ ընթացքում հեռացան 25 հոգի, այսպիսով տարուայ վերջը դպրոցում մնացին ընդամենը 313 աշակերտ:

Հաւլաբարի բաժանմունքում այս աշակերտները գետեղուած էին այսպէս.

Ա. պատրաստական դասարանում	32 հոգի
Բ. հիմ. » »	47 »
Բ. զ. » »	46 »
Գ. հ. » »	47 »
Գ. զ. » »	49 »
I. հ. դասարանում »	47 »
I. զ. » »	45 »
Գումար	313 հոգի

Թիֆլիս քաղաքը ունել է	173	աշակերտ
Թիֆլիսի նահանգը (առանց քաղ.	67	»
Քութայիսի նահանգը	1	»
Բագւի »	6	»
Գանձակի »	12	»
Երևանի »	30	»
Կարսի շրջանը	6	»
Զաքաթալայի	1	»
Հիւսիսային Կովկասը	1	»
Պարսկաստանը	2	»
Տաճկաստանը	14	»
	313	

Աշակերտների մի խոշոր տոկոսը 249-ը (79,6%) Վրաստանի և Իմերէթի թեմից են։

Ըստ ծնողների կոչման աշակերտները բաժանւում են այսպէս.

Արհեստաւոր	88 (28, 1%)
Առևտրական	94 (30, 0%)
Հոգևորական	19 (6, 1%)
Բանւոր	52 (16, 6%)
Ծառայող	23 (7, 4%)
Երկրագործ	37 (11, 8%)

Աշակերտների յառաջադիմութիւնը

Դասարաններ	Աշակերտների թիվ	Փոխադրւում են	Մնում են
Ա. պատրաստ. դ.	32	24	8
Բ. հ. Բ. դ.	93	70	23
Գ. հ. Գ. դ.	96	61	35
Դ. հ. Դ, դ. դասար.	92	50	42
	313	205	108

Չփոխադրուած աշակերտներից 24 հոգի արձակուած են երկրորդ տարի մնալու պատճառով, իսկ 12 հոգի չեն ներկայացել վերաքննութեան։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է պաշտօնավարում Նախիջևանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Արապեան Յովսէփ	Ներսիսեան դպրոց	1906	Հայոց լեզու, երգեցողութիւն
Աւետեան Սեդրակ	Խարկովի համալսարան	1906	Ռուսաց լեզու
Թումանեան Աշոտ	Ներսիսեան դպրոց	1906	Հայոց լեզու և պատմութիւն
Թոփչեան Հրանոյշ	Ալեքսանդրապոլի պրոգիմնազիա, (ունի ուսուց. ցենզ)	1906	Հայոց լեզու, թուաբանութիւն, իրազննութիւն
Ղազարեան Գէորգ	Բեռլինում Հումբ. կուրս. (ունի ուսուց.) ցենզ)	1907	Թուաբանութիւն
Նահապետեան Յարութիւն	Ներսիսեան դպրոց	1907	Թուաբանութիւն, կրօն, երկչափութիւն
Նիկողոսեան Աբգար	Գէորգ. ճեմ. VI դաս.	1907	Հայոց լեզու, կրօնագիտութիւն

Ուսուցիչների ազգանունները	Ո՞ր դպրոցում է աւարտել	Ո՞ր թուականից է պաշտօնավարում Նախիջևանում	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
Շահմազեան Արսէն	Ներս. դպրոց Թիֆլ.	1906	Նկարչութիւն
Ջալալեան օր. Մարիամ	օր. Գիմնազիա	1907	Ռուսաց լեզու, թուաբանութիւն, իրազըննութիւն
Սահակեան Արամ	Ներսիսեան դպրոց	1906	Բնական գիտութիւններ, աշխարհագրութիւն
Սամուէլեան օր. Սօֆիա	Օր. գիմնազիա	1907	Հայոց լեզու, թուաբանութիւն, իրազըննութիւն, երգեցողութիւն
Քարիմեան Համբարձում սարկաւագ	Ներսիսեան դպրոց	1896	Կրօնագիտութիւն

Տարւայ ընթացքում ուսուցչական պաշտօն են վարել բաժանմունքում նաև պ. պ. Թադէոսեան Արշակ, Ղորղանեան Լևոն և Ալթունեան Գէորգ, որոնք դպրոցական էթիկային ոչ լիովին համապատասխան պատճառներով թողին դասերն ու հեռացան։

Այնուհետև հրաւիրւեց ուսուցիչ պ. Սըգար Նիկողոսեանը, որը մինչև տարւայ վերջը աւանդեց գ. պատրաստականներում հայոց լեզուի և կրօնի դասերը։ Ուսուցիչների այս վերաբերմունքը ուրիշ մի քանի անբարեյաջող հանգամանքների հետ միասին պատճառ եղան գ. պատրաստականների թոյլ յառաջադիմութեան, այն ինչ բ. պատրաստականների 93 աշակերտից փոխադրւում են 61 հոգի ($65,6^{0}/_{0}$), գ. պատրաստականների 96 աշակերտից փոխադրւում են միայն 38 հոգի ($39,6^{0}/_{0}$)։ Մնացած ուսուցիչները մինչև տարւայ վերջը բարեխղճաբար կատարել են իրենց ստանձնած պարտականութիւնը։

Ուսուցիչների բացակայութիւնները. պ. Սահակեան բացակայել է 8 օր, պ. Նահապետեան 15 օր, պ. Շահմազեան 3 օր, Սամուէլեան 12 օր, պ. Թումանեան 1 օր՝ բոլորն էլ յարգելի պատճառներով։ Բացի այդ տ. Թովչեանը հիւանդութեան պատճառով բացակայել է մի ամիս։ Տիկնոջ դասերը պարապել են այդ ամսւայ ընթացքում նրա ընկերները։

Մանկավարժական ժողովների նիւթ եղել են. 1. վերաքննութիւնների հետևանքները, 2. ծրագրների քննութիւնը, 3. դպրոցական կարգապահութեան վերաբերեալ խնդիրներ, 4. դասագրքերի ընտրութիւն, 5. աշակերտների յառաջադիմութեան արդիւնքը, 6. չքաւոր աշակերտներին նպաստներ բաժանելու խնդիրը։

Բժշկական Տեղեկագիր Ներսիսեան Հոգևոր Դպրանոցի և Նրա բաժանմունքների 1907—1908 ուսումնական տարւայ։

ա. Մայր դպրոցի սաների առողջական դրութիւնը բաւարար էր։ Մի աշակերտ միայն ունէր սրտի արատ, բայց ոչ անչափ վտանգաւոր որ պահանջ լինէր հեռացնել դպրոցից։ Ժամանակաւոր կերպով արգելւեց մի ուրիշին յաճախել դպրոցը, որովհետև էպիլէպսիայի նշաններ ունէր և մի երրորդը տարւայ վերջին հեռացաւ կրծքի թուլութիւնից կազդուրուելու։

բ. Հաւլաբարի բաժանմունքի մէջ մի աշակերտ հեռացրած է նոյնպէս ժամանակաւորապէս ուսումնարանից թոքախտի պատճառով. այդ երեխան սակայն մի քանի ամիս բժշկւելուց յետոյ բաւականաչափ կազդուրւեց և նորից թոյլտւութիւն ստացաւ յաճախելու դասերը։ Մի ուրիշ երեխայ հեռացւեց ուսումնարանից ոսկրային հիւանդութեան պատճառով (туберкулезъ костей), որ բժշկուէր տանը, որը մի քանի ամսից յետոյ կարող եղաւ նորից յաճախել դասերը։

գ. Ընդհանուր քննումը ցոյց տւեց, որ աշակերտների մէջ մի խոշոր տոկոս, այն է մօտ $10^{0}/_{0}$, կարիք ունէն մշտական բժշկական հսկողութեան, գլխաւորապէս բաժանմունքների մէջ։ Նրանց յայտնւած էր որ շաբաթը գոնէ մի անգամ ներկայանան բժշկին։

Բժշկական օգնութիւն։

Բժշկական խնամատարութիւնը սահմանուած է եղել ըստ հրահանգի, այն է.

1. Շաբաթը երեք անգամ բժշկի այցելում մայր դպր.
   « երկու « Հաւլաբարի բաժանմունքը
   « երկու « Սոլոլակի բաժան.

Այդ օրերը որոշ ժամերին ընդունւում էին հիւանդ աշակերտներ և դեղեր ստանում։ Բոլոր երեք դպրոցներում կային փոքրիկ դեղարաններ, որտեղից հասարակ դեղեր էին բաժանում, իսկ բարդ դեղերի համար տրւում են դեղատոմսեր։

2. Բժիշկը ամեն օր ընդունում էր նաև իր բնակարանում հիւանդ աշակերտներ բոլոր երեք դպրոցներից։

3. Պարկած հիւանդներին այցելում է իրանց բնակարանում։ Այցելութիւնները տևել են հոկտ. 1-ից մինչև Ապրիլի 29-ը, այնուհետև մինչև Մայիսի 17-ը այցելել է բժ. Ն. Խատիսեանը որ և ներկայացրել է իր ժամանակամիջոցի վիճակագրութիւնը։

Հիւանդութիւնների մեծագոյն մասը ջերմային հիւ. (մալարիա, ինֆլուէնցա), որոնց դէմ տրւում էր դպրոցական դեղարանից խինա և նման դեղեր։

Դպրոցների հիւանդական դրութիւնը։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԹԻՒԸ։

Մայր դպրոց	Հաւլաբարի բաժ.	Սոլոլակի բաժ.
Մալարիա և ինֆլուէնցա —165	244	127
Ստամոքս-աղիքային խանգարումներ —186	142	79
Շնչառութեան գործար. հիւ. —194	152	80
Արեան պակասութիւն —14	37	30
Խուլախտ (залотуха) — 3	12	3
Բգացուեր —26	93	15
Ներվային ցաւեր — 9	14	8
Փորի ճիճուներ —11	14	7
Վէրքեր —31	16	16
Մաշկի հիւանդ. —36	26	8
Աչքի հիւանդութ. —42	48	36
Քամի (ревматизмъ) —16	17	8
Ականջի հիւանդ. — 8	34	21
Ատամնացաւեր —37	27	20
Ընկնաւորութ. (epilepsis) — 1	—	—
Սրտի արատ — 1	—	—
Թոքախտ — 1	1	—
Քթի հիւանդութ. —	12	8
Ծաղիկ և քութէշ —12	8	5
801	837	471

Այս թւերը ցոյց են տալիս այցելութիւնների քանակը, որ է 2109.

Այս թւի մէջ մտնում են նաև բժշկի այցելութիւնները տներում։

Բժ. Վ. Արծրունի

Բժ. Ն. Խատիսեանց.

Բժ. Յ. Իգիթեանց.

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրոցի վերաստուգող Յանձնաժողովի զեկուցում

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր դպրոցի վերաստուգիչ յանձնաժողովը իւր նիստում քննելով Ներսիսեան Հոգեւոր դպրոցի ել և մտից հաշիւները և ստուգելով նախկին յօդուածները վաւերական փաստաթղթերով գտաւ այդ հաշիւները ճիշտ և կանոնաւոր տարուած։ Հաշիւները պահուել են յունվարից յունվար, իսկ ներկայ հոգաբարձութիւնը բարւոք է համարել հաշիւները պահել մի ուսումնական տարուայ սկզբից մինչև միւս ուսումնական տարուայ սկիզբը, որն աւելի յարմար է մի դպրոցի համար։ Հոգաբարձութիւնը իւր գործունէութիւնն սկսել է 1906 թւի յուլիսի կէսից և այդ ժամանակից մինչև 1908 թւի սեպտ. 1-ը մուտք ունեցել է կալուածներից, մոմավաճառութիւնից, տոկոսներից և ապառիկներից ընդամենը 398.572 ր. 67 կ. Նոյն ժամանակամիջոցում ծախք ունեցել է—ուսուցիչների ռոճիկներ, կենսաթոշակներ, շինութիւնների, դիւանատան վրայ, ծառաներին ռոճիկ տոկոսներ, քաղաքային հարկեր և այլն 404.114 ր. 96 կ.։ Հին հոգաբարձութիւնից կանխիկ դրամ ստացել է 6.472 ր. 28 կ. մնում է մնացորդ առ 1-ն սեպտ. 1908 թիւ կանխիկ դրամով 929 ր. 99 կ.։ Ծախքը ծածկելու համար հոգաբարձութիւնն ստիպուած է եղել դպրոցի պահեստի ուած գումարը 114.345 ր. 53 կ. ժամանակամիջոցը լրանալու պատճառով յետ ստանալ. բացի դրանից գրաւ է դրել տեղական բանկերում զանազան տոկոսաբեր տոմսեր, որի

պարտքը ներկայումս առ 4-ն սեպտ. 1908 թ. մնում է 55.127 ր. 94 կ.

Առաջին թերութիւնը, որ կարելի է նկատել Ներսիսեան Հոգեւոր դպրոցի հոգաբարձութեան գործունէութեան մէջ՝ այդ այն է, որ գործը սկսելիս հոգաբարձութիւնը լաւ ծանօթ չլինելով գործի ամբողջութեան հետ չի կարողացել ստեղծել մի ամբողջական ծրագիր ապագայ գործունէութեան, չի ունեցել նախապէս պատրաստած մի նախահաշիւ, իսկ յետագայում կազմած նախահաշիւը չի նախատեսել բոլոր հնարաւոր պատահականութիւնները, որոնք կարող են գալ խանգարելու գործի ընթացքը։

Իւր նախահաշիւը կազմելիս հոգաբարձութիւնը համարել է իբրև անպայման ստացուելիք ղազախեցիների պարտք 35 հազար րուբլին և կառավարութեան մօտ մնացած 48 հազար րուբլին, այն ինչ իրականութիւնը ցոյց տուեց, որ առաջիններից ստացուել է միայ մօտ 9952 ր. 10 կ., իսկ երկրորդից 26.210 ր.

Այդ երկու ծանրակշիռ հանգամանքները արդէն խախտել են նախահաշուի հաւասարակշռութիւնը։ Նախահաշուի այդ հաւասարակշիռն իրագործելուն մեծապէս եկել է վնասելու և այն նոր օրէնքը, որի հիման վրայ հասարակական հիմնարկութիւնների գործերը անցնելու են շրջանային դատաստանից (Окруж. Суд-ից) և ոչ քննութեան պարզացրած եղանակով (упрощенн. способомъ разсмотр.) ինչպէս վերջին տարիներն են եղել, այլ սովորական կարգով (обычнымъ порядкомъ), այսինքն տարիներով յետաձգվում է դպրոցի պարտքերի գանձումը դատաստանական ճանապարհով, այն ինչ այդպէս սպասելիք գանձումների քանակը հասնում է մի խոշոր գումարի—մօտ 20.000 ր., որ նոյն օրէնքի պատճառով մինչև հիմայ էլ մնում է ապառիկ, մինչդեռ հին օրէնքով մի քանի ամսում վերջացած կլինէր։

Այսպէս ուրեմն սկզբից և եթ գործունէութիւնը դր-

ված չի եղել նորմալ պայմանների մէջ և կազմել է խո-
շոր դեֆիցիտ 60.242 ր. 84 կ. քսան և վեց ամսւայ
ընթացքում, որ աւելանալով անցեալ տարիների պարտ-
քերի վրայ հասել է մինչև 98,440 ր. 83 կ, որից դրա-
ւականներ են 9612 ր. 40 կ.։—Աննորմալ է այդ երևոյթը,
որ դեֆիցիտը նախ շատ խոշոր է, երկրորդ՝ տարեց տա-
րի չի նւազում զգալապէս և երրորդ՝ այդ դեֆի-
ցիտը հետևանք է ոչ թէ պատահական խոշոր ծախսերի
(օրինակ շինութեան նորոգում կամ նոր կառուցում) այլ
ընթացիկ մուտքի և ելքի մէջ եղած մեծ տարբերու-
թեանը, բիւջէի անհաւասարակշռութեանը։—

Իհարկէ, այնպիսի խոշոր հիմնարկութիւններ, ինչպէս
քաղաքային ինքնավարութիւնները և մեծ հասարակական
նշանակութիւն և բնոյթ ունեցող հիմնարկութիւնները,
որոնց գործունէութիւնը չի սահմանափակվում մէկ սե-
րնդի ժամանակամիջոցով, այլ անցնում է մի շարք
սերունդների վրայով՝ չեն կարող առանց պարտքի բա-
ւարար կերպով տանել գործը, ունելով ժամանակի պա-
հանջին համեմատ բարեփոխութիւններ գործավարու-
թեան մէջ՝ ոչ միայն ներկայ սերնդի, այլ և ապագայ
սերունդների համար։—

Պարզ է որ ապագայ սերունդների վերայ այժմեանից
կարելի է գնել իրենց պարտականութիւնների մի մասը՝
պարտքերի եղանակով։ Սակայն և այնպէս յանձնաժողովս
գտնում է, որ 100.000 ր. պարտքը շատ մեծ է. և ինչ
որ գլխաւորն է այդ պարտքը հանգցնելու համար չեն
ձեռնարկւում անհրաժեշտ միջոցներ, այսինքն նախահաշւի
մէջ չեն մտցնում $^{00}/_{00}$, որչափով պարտքերը պարբերա-
բար պիտի հանգցւեն։

Չի կարելի նախատեսնել, որ դպրոցը երբևիցէ հնարաւո
րութիւն ունենայ վճարել այդ խոշոր պարտքը, ուստի
հարկաւոր է այժմեանից տարէցտարի $^{00}/_{00}$ հանգցնել,

ինչպէս վարւում են հասարակական այլ հիմնարկութիւն-
ներ նման դէպքերում։

Անհրաժեշտ համարելով հանդերձ այնպիսի ծախսերը,
որոնք առաջին գալիս ուսուցչական կազմը լաւացնելու
և յարմարեցնելու, այլև ծրագիրը ընդարձակելու, լայնաց-
նելու և ներկայ գիտութեան պահանջներին համապատաս-
խանեցնելու համար, այնուամենայնիւ յանձնաժողովս այդ-
պիսի ծախսերի շարքում չի կարող դնել այն էքսպէրի-
մենտները, որ կատարել է Հոգաբարձութիւնը՝ համաձայնե-
լով մանկավարժական ժողովների առաջարկներին, մերթ
բանալով, մերթ փակելով 7-րդ դասարան, վարժոց, բա-
ժանմունքներ և այլն։ Կարելի էր պահանջել աւելի մտած-
ւած և նախագծւած գործունէութիւն այդ ասպարէզում,
որպէսզի սխալւած չլինէր մի տարւայ արածը միւս տա-
րի (քանդել) փոխել։

Մի այլ հարց, որ առաջ է գալիս հոգաբարձութեան
գործունէութիւնը քննելիս՝ դա դպրոցական տոկոսաբեր
թղթերի ծախելն է։ Եթէ մինչև անգամ իրաւաբանական
տեսակէտից դա անթոյլատրելի լինէր, յամենայն դէպս
չի կարելի իրաւացի չհամարել Հոգաբարձութեան առար-
կութիւնը՝ թէ այդ գումարները դարձեալ մնում են ան-
ձեռնմխելի, բայց ոչ տոկոսաբեր թղթերի մէջ, որոնք
բերում են $5^{0}/_{0}$, այլ շինութիւնների մէջ, որոնք բերում
են 10—$15^{0}/_{0}$ առաւել ևս Նադիրեանի հողերի մէջ, որ
անշուշտ իր գնի (10.000 ր.) փոխարէնը կբերէ տասնա-
պատիկը, եթէ ոչ աւելին։ Նկատողութեան հարկաւոր է
առնել և այն տխուր հանգամանքը, որ հոգաբարձութիւնը
տւել է մօտ 8000 ր. 32 ամսւայ ընթացքում իբրև $^{0}/_{0}$
այն 35 հազարի համար, որ նախկին Հոգաբարձութիւնը,
չը գիտենք ում թոյլտւութեամբ տւել է ղազախեցիներին
իբրև անտոկոս փոխառութիւն։

Իբրև մանր նկատողութիւններ չը պէտքէ աչքաթող անել հետևեալ կէտերը.

1) Զանազան պարտքեր անուան տակ մտցրած է շատ խոշոր գումար՝ 7000 ռ. հարկաւոր էր աւելի մանրամասն նշանակել այդ պարտքերի բնոյթը։

2) Խմբապետին հասնելիք 300 ռ. հարկաւոր էր մըտցնել իբրև դասագին՝ խմբական երգեցողութեան դասերի շարքում, և ոչ խմբապետութեան համար, որովհետև իբրապէս խմբապետութիւն չըկայ ներկայումս դպրոցում։

3) Մոմավաճառութիւնը կապալով տրւած է և նրա կըպակի վարձը ամբողջովին պիտի վճարէ կապալառուն։

Բացի վերոյիշեալ կէտերից վերստուգող յանձնաժողովը անհրաժեշտ է համարում ուշադրութեան առնել Հոգաբարձութեան գործունէութեան դրական հետևանքները. հաշւապահութիւնը կատարւել է կանոնաւոր ըստ հաշւապահական կանոնների։ Երկու տարւայ ընթացքում կառուցել են մի քանի շահաւէտ շինութիւններ. Օրինակ՝ 1) կառուցել են նոր քսան կրպակ ծախսելով նըրանց վերայ 42.000 ռ., որը եկամուտ է բերում 6180 ռ.

2) Հին դպրոցատունը, քանդւած և այրւած դեկտեմբերեան ամբակոծութիւններից յետոյ՝ նորոգել է, ծախսելով 23.000 ռ. բերում է տարեկան եկամուտ 13.500 ռ.

3) Դպրոցապատկան դատարկ հողը, որ երկար տարիների ընթացքում մնացել էր անարդիւնք, վերածւել է շուկայի փայտաշէն կրպակներով, որի վրայ ծախսւել է 6776 ռ., իսկ եկամուտ բերում է 2200 ռ. և ապագայում խոստանում է դառնալ շատ մեծ եկամուտի աղբիւր, որովհետև դրա մօտ եղած Մուխրանսկու շուկան շատ լցւել է։

4) Այժմեան դպրոցի ներքնայարկում շինւել են մի շարք կրպակներ, որ բերում են այժմ 2000 ռ. այն ինչ առաջ ոչ մի եկամուտ չէին բերում։

Բացի շինութիւններից հոգաբարձութիւնը գնել է

10.000 ռուբլու տիկին Նադիրեանից իրապէս $21^{1}/_{2}$ դեսեատին հող, որի արժողութիւնը ներկայումս, առաւել ևս ապագայում կըկազմի տւած գնից մի քանի անգամ աւելին։

Առանձին ուշադրութեան արժանի է դպրոցի նոր շինութեան համար հոգաբարձութեան կատարած քայլերը և ունեցած յաջողութիւնը՝ նւէր ստանալով տ. Նադիրեանից 4 դեսեատին հող հոգաբարձութիւնը նւէր ստացաւ նաև պ. Ա. Մանթաշեանից դրական խոստում՝ կառուցանել թէ դպրոցի շէնքը և թէ դէպի այդ շէնքը տանող ճանապարհը, որի համար պ. Մաթաշեանը յատկացրել է առայժմ 200.000 ռուբլի։

Չքաւոր աշակերտների դրութիւնը բարելաւելու և նրանց օգնութիւն հասցնելու հարցը կանոնաւոր հողի վրայ դնելու համար ներկայ հոգաբարձութեան օրով կազմւել է մի յատուկ ընկերութիւն, բացի դրանից հոգաբարձութիւնը յօգուտ այդ աշակերտների անցեալ տարի ունեցել է 1500 ռ. եկամուտ մի երեկոյթից։

Այս բոլորից չի կարելի չընկատել և այն, որ նոյն հոգաբարձութեան օրով, նրա և մանկավարժական ժողովի ջանքերով կազմւած է և կեանքի մէջ մտցրած դպրոցի նոր և կանոնաւոր ծրագիրը, որ պէտքէ համարել մի խոշոր առաջադիմութիւն մեր դպրոցական կեանքում առհասարակ, ուր տիրում է ծրագրային տեսակէտից մի կատարեալ քաոս։

Անցնելով առաջիկայ $^{908}/_{909}$ ուսումնական տարւայ նախահաշւին չենք կարող չընկատել, որ այն բոլոր թերութիւնները, որ նկատւած են նախորդ նախահաշիւների և հաշիւների մէջ, համարեա առանց բացառութեան կրկընւում են նրա մէջ—նոյնպէս մտցրած են իբրև հաստատ եկամուտ պարտքերը՝ թէ ղազախեցիների, թէ կրպակնե-

ըից պարտք մնացած, նոյնպէս դեֆիցիտի և դպրոցի պարտքը պակասեցնելու համար գումար չէ յատկացրած և այլն։

26 սեպտեմբերի 1908 թ.
Թիֆլիս։

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր դպրոցի
վերատեսուչ յանձնաժողովի

Նախագահ՝ բժ. Հ. Օհանջանեան

Անդամք { Բժ. Տ. Թաղէոսեան
Ս. Տանկերղեան

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0229937

51. 824